

Kūrybinės garso ir vaizdo
dirbtuvės kritiniam
mąstymui ir medijų
raštingumui skatinti

WP2 2.1 REZULTATO KURSŲ METODINIAI NURODYMAI

EGInA
2022-04-26

Bendrai finansuojama pagal
Europos Sąjungos programą
„Erasmus+“

Šis leidinys atspindi tik autoriaus nuomonę, todėl Nacionalinė agentūra ir Europos Komisija
negali būti laikomos atsakingomis už jame pateiktą informaciją.
Projektas Nr. 621357-EPP-1-2020-1-BE-EPPKA3-IPI-SOC-IN „Kūrybinės garso ir vaizdo dirbtuvės
kritiniam mąstymui ir medijų raštingumui skatinti“

Turinys

Šio dokumento paskirtis	4
Apie CrAL projektą	5
Kūrybinio audiovizualinio rašymo ir skaitymo metodika	7
Mokymo strategijos ir požiūris	7
Projektinis mokymasis.....	7
Mokymasis bendradarbiaujant	7
Dalyvaujamas mokymas(-is).....	8
Vizualinio mąstymo strategijos.....	8
Sužaidybinimas.....	8
Kompetencijomis pagrįstas mokymasis.....	9
Vaidmenų ugdymas	9
Pedagoginė sandara.....	10
Pagrindiniai principai, teorinis ir praktinis išdėstymas	10
Įvadas	10
Deklaracija: mokymo vizualinio mąstymo srityje idėja.....	10
Sudėtinis audiovizualinis raštingumas: kalbos ir prasmės palyginimas audiovizualiniame mokyme, sinchroninė perspektyva.....	11
Kaip raiškos formavimas gali būti dinamiškas, pramoginis ar kūrybinis.....	12
Bendrasis didaktinis metodinis požiūris.....	13
Metodikos istorija	13
1988-1995 m. patirtis	13
Vaizdų ir kūrybinio rašymo laboratorija La Sapienza universitete 1996-1999 m.	14
Rašymo proceso tyrimo metodas	15
Vaizdo ir rašto naujo santykio kūrimas	16
Ankstyvieji metodinio požiūrio etapai: suvokimo teorija ir žodžių reikšmė.....	17
Vaizdo ir kūrybinio rašymo laboratorija 1999-2015 m.	20
ICBSA kūrybinės garsų ir judančių vaizdų dirbtuvės.....	21
Realybės rašymas ir atkuriamumas	22
Meno kūrinys techninio atgaminamumo amžiuje pagal W. Benjamina: atvaizdo aura ir judėjimo laike būsena	22
Kursų sandaros apžvalga	24
ĮVADAS	24
PAGRINDINIAI SKYRIAI	24
E. KURSAS.....	25
Modulių sandaros apžvalga.....	26
REAGAVIMO GEBA	26
1 MODULIS: KAS YRA ATVAIZDAS	26
2 MODULIS: VIZUALINĖ SINTAKSĖ IR ATKURIAMASIS JUDĖJIMAS	27

PROJEKTO APYBRAIŽOS KŪRIMAS	29
3 MODULIS: VIZUALINĖ DRAMATURGIJA	29
4 MODULIS: NUO ASMENS IKI PERSONAŽO	31
5 MODULIS: NUO VAIZDO PRIE RAŠTO, NUO RAŠTO PRIE VAIZDŲ	33
6 MODULIS: VAIDYBINIS IR DOKUMENTINIS FILMAI	34
NUO PROJEKTO PARENGIMO IKI ĮGYVENDINIMO	35
7 MODULIS: FILMAVIMO AIKŠTELĖ IR FILMAVIMAS	35
8 MODULIS: VAIZDO ĮRAŠŲ REDAGAVIMAS	37
9 MODULIS: GARSO IR VAIZDO SINTAKSĖ	38
10 MODULIS: PERŽIŪRŲ VYKDYMAS	39
<i>Mokymai dėstytojams .....</i>	42
<i>Tiesioginiai užsiėmimai vietose .....</i>	43
<i>Mokymosi rezultatų aprašymas .....</i>	46

Šio dokumento paskirtis

Mokymo kursų metodiniai nurodymai yra pagrindinė metodikos "Kūrybiškas audiovizualinis rašymas ir skaitymas" pritaikymo visose CrAL projekte dalyvaujančiose šalyse priemonė, skirta partneriams, vykdysiantiems bandomąsias veiklas kiekvienoje projekte dalyvaujančioje šalyje, taip pat kitoms organizacijoms, kurios norėtų išbandyti metodiką savo aplinkoje.

Priemonė parengta anglų kalba ir lokalizuota kitomis 4 projekto kalbomis.

Ypatingas dėmesys skiriamas mišriesiems kurso struktūros aspektams, kur analizuojamas mokymo proceso modelis. Be to, išsamiai aprašoma metodika "Kūrybinis audiovizualinis rašymas ir skaitymas".

Mokymosi rezultatus apsprendžia struktūriniai elementai ir mokymo programų veiksmingumas. Priede skaitytojas suras CrAL projektui sukurtą šablonų rinkinį, kuris turėtų būti naudojamas siekiant užtikrinti maksimalų sukurto ir į projekto platformą įkelto turinio stiliaus ir kokybės vienodumą.

Apie CrAL projektą

Projekto „**Kūrybinės audiovizualinės dirbtuvės kritiniam mąstymui ir medijų raštingumui skatinti**“ (CrAL) pagrindinis tikslas - skleisti ir plėsti vietos lygmeniu jau išbandytą gerą patirtį, kuria siekiama skatinti vidurinių mokyklų mokinių kritinį mąstymą, aktyvų pilietiškumą ir medijų raštingumą, remiantis kūrybinio mąstymo ir audiovizualinės kalbos naudojimu. Projektu bus ugdomi XXI a. įgūdžiai, reikalingi pasauliniu mastu kompetentingiems jauniems žmonėms, apimantys aktyvų bendravimą, bendradarbiavimą, kūrybiškumą, problemų sprendimą, kritinį mąstymą ir pasitikėjimą savimi.

Mokymai bus rengiami remiantis metodikos „**Kūrybiškas audiovizualinis rašymas ir skaitymas**“, kurią nuo 2013 m. Italijoje propaguoja Italijos kultūrinės veiklos ministerijos audiovizualinis departamentas ICBSA, gerą patirtimi.

Numatydami edukacinius užsiėmimus ir jų turinį, partneriai turėtų vadovautis šiais bendraisiais projekto tikslais:

- suteikti mokyklų mokytojams ir neformaliojo švietimo srityje dirbantiems lektoriams reikiamų audiovizualinio ugdymo ir "Kūrybinio audiovizualinio rašymo ir skaitymo" metodikos žinių, kompetencijų ir įgūdžių;
- įgalinti moksleivius (14-19 metų) kritiškai suvokti ir kurti audiovizualinį turinį, skatinti juos įgyti kritinio mąstymo ir medijų raštingumo įgūdžių bei kompetencijų.

Siekdama šių tikslų "CrAL":

- parengė daugiakalbį daugialypės terpės mokomąjį turinį, mokytojams bei instruktoriams suteiks novatorišką mokymo programą, kad metodiką būtų lengviau perkelti į kitų ES šalių vidurines mokyklas ir neformalųjį sektorių (1 tikslas);
- įvairiose Europos šalyse išbandys "Kūrybiško audiovizualinio rašymo ir skaitymo" metodiką, pagal kurią jaunimas kurs originalų audiovizualinį turinį (vaizdo įrašus, trumpametražius filmus, interviu), kad pagerintų savo kritinį mąstymą ir medijų raštingumą (SO2);
- - eksperimento rezultatus pritaikys ES lygmeniu, sukuriant tarptautinę patirties bendriją ir internetinę svetainę, kad būtų galima padidinti projekto poveikį vietos ir tarptautiniu lygmeniu (GO).

Galutinis tikslas - skatinti naudos gavėjų socialinę įtrauktį, suteikiant įgūdžių, gebėjimų ir galimybių veikti kaip piliečiams tiesiogiai socialinėje aplinkoje, siekiant teigiamų socialinių pokyčių.

CrAL projektas visų pirma:

skatins audiovizualinio ugdymo naudojimą įvairiuose Europos švietimo kontekstuose, surengdamas 3 lygių mokymus, į kuriuos numatoma įtraukti:

- dėstytojus, kurie bus mokomi CrAL metodikos tarptautinio mokymo renginio Barselonoje metu;
- mokytojus, kurie bus mokomi mišriame mokymo kurse, kurį sudarys: a) 20 val. trukmės mokymai internetu; b) tiesioginiai seminarai, kuriuos ves apmokyti dėstytojai;
- moksleivius, kurie bus galutiniai naudos gavėjai, nes jiems mokytojai (padedami apmokytų dėstytojų) rengs specialius projektus grindžiamus mokymus (seminarus), kuriuose jie įgis techninių ir bendrųjų įgūdžių, reikalingų audiovizualiniam turiniui kurti.

Padės mokiniams įgyti skaitmeninių įgūdžių.

CrAL daugiausia dėmesio skirs aktyviam, atsakingam ir apgalvotam skaitmeninės žiniasklaidos naudojimui skaitmeniniame pasaulyje. Įgyvendindami bandomuosius veiksmus (WP4), kurių metu mokiniai turės galimybę tapti aktyviais dalyviais kuriant žiniasklaidos turinį pasirinktomis temomis, skatinsime XXI a. įgūdžius visame pasaulyje.

Skatins socialiai pažeidžiamų grupių socialinę įtrauktį.

CrAL pedagoginis metodas, pagrįstas bendra kūryba ir aktyviu jaunų žmonių dalyvavimu, pasižymi reikšmingu inovatyvumu ir įtraukiuoju pobūdžiu.

Projektas skatins nagrinėti pasirinktas šiuolaikiniam pasauliui aktualias temas (pvz., migraciją, toleranciją ir kt.), kartu kuriant pozityvius kontrnaratyvus, priešingus skaitmeninės ir neskaitmeninės žiniasklaidos skleidžiamiems pranešimams, paremtus naujo audiovizualinio turinio kūrimu. Taip jaunimas taps aktyviu socialinių iššūkių sprendimų kūrėju, o nepalankioje padėtyje esantys jaunuoliai (pvz., imigrantai studentai ir antrosios kartos atstovai) bus skatinami integruotis į visuomenę ir pripažinti vertybes.

Didins visuomenės informuotumą apie audiovizualinės kalbos, kaip kritinio mąstymo ir socialinės įtraukties skatinimo priemonės, vertę.

Tikslinės grupės:

- jaunuoliai (14-19 metų), kurie bandomojo projekto etapo metu bus įtraukti į audiovizualinio turinio naują interpretaciją ir kūrimą;
- vidurinių mokyklų mokytojai ir dėstytojai, dirbantys neformalioje aplinkoje. Jie bus apmokyti taikyti CrAL metodą ir sužinos, kaip veiksmingai mokyti jaunimą skaityti, rašyti ir kūrybiškai kurti audiovizualinius kūrinius, siekiant pagerinti jų medijų raštingumą ir kritinio mąstymo įgūdžius. Po pirmojo mokymo etapo mokytojai su savo mokiniais taikys CrAL metodiką kaip daugiadisciplininį metodą projektiniuose seminaruose;

Jaunuolių tėvai ir vietos bendruomenės nariai bus įtraukti į projektą kaip aktyvūs dalyviai ir naujai įsteigtos patirties bendrijos nariai, kad projektas turėtų kuo didesnę poveikį vietos, nacionaliniu ir Europos lygmeniu.

Kūrybinio audiovizualinio rašymo ir skaitymo metodika

Mokymo strategijos ir požiūris

Projektinis mokymasis

Projektinis mokymasis yra į studentą nukreipta mokymo metodika, apimanti dinamiškos klasės požiūrį, kai manoma, kad besimokantieji įgyja gilesnių žinių aktyviai tyrinėdami realaus pasaulio iššūkius ir problemas. Studentai dalyko mokosi ilgą laiką ieškodami atsakymo į sudėtingą klausimą, tirdami iššūkį ar problemą. Tai aktyvaus mokymosi ir tyrimais grįsto mokymosi stilius. Skirtingai nuo rašytinių, įsimenamų ar mokytojo nurodymų, kuriuose išdėstomi nustatyti faktai arba pateikiamas sklandus kelias į žinias, projektinis mokymasis kelia klausimus, problemas ar scenarijus.

Mokymasis bendradarbiaujant

Mokymasis bendradarbiaujant (angl. *cooperative learning*) yra pedagoginė patirtis, skatinanti įvairaus amžiaus mokinių socializaciją ir mokymąsi skirtingų dalykų srityse.

Ši metodika pagrįsta visų pirma aktyviu ir tiesioginiu mokinių įsitraukimu, kurie skatinami dirbti kartu siekiant bendrų tikslų arba atlikti grupines užduotis, kurias kitaip būtų sunku atlikti.

Slavin (2013), apibendrinęs geriausius pradinės ir vidurinės matematikos tyrimų bei programų, skirtų sunkumų turintiems skaitytojams, rezultatus, nustatė, kad gerai struktūrizuoti metodai, tokie kaip mokymasis bendradarbiaujant, duoda didesnę teigiamą poveikį nei kitos vertintos mokymo patirtys, pvz., naujoviški mokymo programų vadovėliai arba technologijų naudojimas skaitymui ir matematikai.

Studentų suskirstymas į grupes tikintis, kad jie dirbs kartu, nebūtinai paskatins bendradarbiavimą. *Johnson ir F. Johnson* (2009) siūlo grupes sukurti taip, kad jų struktūroje būtų penki pagrindiniai sėkmingo mokymosi bendradarbiaujant komponentai.

Pirmasis iš šių pagrindinių komponentų apima teigiamos tarpusavio priklausomybės struktūrizavimą mokymosi situacijoje, kad visi grupės nariai suprastų, kad jie yra susieti taip, kad sėkmę pasiekti pavyks tik visiems kartu, todėl jie turi išmokti suderinti savo pastangas, kad taip įvyktų.

Antrasis esminis sėkmingo bendradarbiavimo komponentas yra skatinanti sąveika, - grupės narių siekis skatinti vienas kitą ir padėti atliekant savo užduotis, kad grupė pasiektų savo tikslą.

Trečias svarbus komponentas yra individuali atskaitomybė arba atsakomybė užtikrinant, kad kiekvienas atliktų savo darbo dalį, o likusieji atliktų savo darbo dalį. Tiesą sakant, kuo labiau mokiniai suvokia, kad yra susiję, tuo labiau jie jaučiasi asmeniškai atsakingi už indėlį į kolektyvines grupės pastangas.

Mokinių skirstymas į grupes tikintis, kad jie mokės bendradarbiauti, neužtikrina, kad tai įvyks. Tiesą sakant, grupės dažnai subyra, nes joms trūksta tarpasmeninių įgūdžių, reikalingų grupės narių nesutarimams valdyti. Šie įgūdžiai turi būti aiškiai aptariami (su vyresniais mokiniais) arba jų turi būti mokoma (jaunesnius vaikus), nes tai yra ketvirtasis pagrindinis sėkmingo mokymosi bendradarbiaujant komponentas.

Paskutinis sėkmingo mokymosi bendradarbiaujant komponentas yra grupės svarstymas. Grupės svarstymo metu studentai apmąsto savo pažangą ir darbinis santykius. Tokio tipo svarstymams

paskatinti dažnai naudojami tokie klausimai, kaip: „ką mes pasiekėme?“, „ką dar turime pasiekti?“ ir „kaip tai galėtume padaryti?“.

Dalyvaujamas mokymas(-is)

Dalyvaujamas mokymas(-is) (angl. *participatory learning*) apima patirčių rinkinį, naudingą įsitraukiant ir mokantis bendruomenėse. Šis metodas gali būti taikomas mažesnėms grupėms, kurios dalyvauja mokymosi procese.

Tai tokia mokymosi aplinka, kurioje mokytojas yra mokymosi pagalbininkas, padedantis studentams atlikti tyrimus ir kaupti žinias (Barab ir kt., 1998).

Remiantis šiuo dalyvaujamojo mokymosi metodu, galimas patirtinis mokymasis apie skirtumus ir nelygybę.

Vizualinio mąstymo strategijos

Vizualus mąstymas yra į studentą nukreiptas palengvinimo (fasilitavimo) metodas, skatinantis neverbalinių priemonių naudojimą siekiant pabrėžti mokymosi procesą.

Jo ištakas galima aptikti vokiečių kilmės autoriaus ir psichologo Rudolfo Arnheimo leidinyje „Vizualus mąstymas“ (1969), kuriame vizualinis suvokimas „padeda sampratos formavimo pamatus“ (p. 294). Vėlesniais laikais ši metodika buvo vystoma kaip kognityvinės psichologės Abigail House ir muziejaus pedagogo Philipo Yenawine'o sukurtas tyrimais pagrįstas mokymo metodas, numatantis meno ir jutiminio turinio panaudojimą mokant vizualinio raštingumo, vizualinio mąstymo ir bendravimo įgūdžių.

Straipsnyje „Mintys apie vizualinį raštingumą“ (1997) Yenawine'as vaizdinį raštingumą apibūdina kaip „gebėjimą rasti prasmę vaizdiniuose. Jis apima įgūdžių rinkinį, pradedant nuo paprasto identifikavimo (įvardijimo, kas matoma) iki sudėtingo interpretavimo kontekstiniu, metaforiniu ir filosofiniu lygmenimis.

Minimi daugelis pažinimo bruožų, tokių kaip asmeninis susiejimas, klausinėjimas, spėliojimas, analizė, faktų nustatymas ir skirstymas į kategorijas. Objektivus supratimas yra svarbiausia šio raštingumo prielaida, tačiau subjektyvūs ir emociniai žinojimo aspektai yra lygiai svarbūs taip pat.“

Sužaidybinimas

Sąvoka „sužaidybinimas“ paprastai vartojama apibrėžiant žaidimų patirties taikymą ne žaidimų aplinkoje, kai tas daroma siekiant pagerinti vykdomus mokymosi procesus ir patobulinti dalyvaujančių asmenų patirtį.

Pastaraisiais metais sužaidybinimas tapo populiaria sąvoka visose švietimo ir mokymo srityse, nes suvokiama jo galimybė padaryti mokymąsi labiau motyvuojantį, patrauklesnį ir, galiausiai, veiksmingesnį.

Sužaidybinimas, taikomas siekiant sustiprinti mokymosi procesą, vykdomą švietimo ir profesinio mokymo sektoriuose, yra sparčiai augantis reiškinys, o žaidimais pagrįsto mokymosi ir žaidimų koncepcijos taikomos dažniausiai įvairiuose išsilavinimo lygiuose, nors galima pastebėti didesnį jų paplitimą universitetų lygmenyje.

Taigi, žaidimai pritaikomi edukaciniais tikslais ir žaidimų mechanizmai taikomi švietimo procese siekiant remti mokymąsi įvairiuose švietimo kontekstuose ir dalykinėse srityse, o taip pat formuoti įvairias nuostatas ir elgseną, pavyzdžiui, bendradarbiavimo, kūrybiškumo ir savarankiškų studijų.

Kompetencijomis pagrįstas mokymasis

Kompetencijomis grįstas ugdymas apima gilų domėjimąsi ir dėmesį besimokančiojo požiūriams, gabumams ir poreikiams; laiką, skiriamą besimokančiajam įgyti, pakartoti ar pademonstruoti reikiamas kompetencijas bei sukuriama palankią mokymosi aplinką.

Kompetencijų apibrėžimas yra sudėtingas, o švietimo kontekste dar sudėtingesnis; Europos institucijų ir švietimo ekspertų apibrėžtos kompetencijos susideda iš tarpusavyje nesusijusių dalykų, tokių kaip žinių komponento, elgsenos repertuaro ir vertybių derinio.

Todėl veiklą atliekantis kompetenciją turintis asmuo turės tokį būtinų įgūdžių, požiūrių ir žinių derinį, į kurį reikėtų atsižvelgti visapusiškai.

Šiame kontekste pagrindinis mokytojo vaidmuo yra vertinti mokymosi rezultatus, o ne jiems pasiekti sugaištą laiką, daugiau padedant mokytis, o ne kontroliuojant.

Vaidmenų ugdymas

Jau seniai manoma, kad vaidmenų modeliai vaidina svarbų vaidmenį jaunų žmonių ugdymui. Atliktame tyrime nagrinėjami būdai, kaip pavyzdžiai gali padėti jauniems žmonėms geriau suvokti jiems prieinamas galimybes pasaulyje. Paauglių išilginio palyginimo tyrimas atskleidė, kad mokiniams, kurie tyrimo pradžioje nurodė turėję bent vieną tinkamą pavyzdį, laikotarpiu iki 24 mėnesių sekėsi geriau, jie nurodė daugiau į pasiekimus orientuotų tikslų, labiau mėgavosi su pasiekimais susijusia veikla, daugiau galvojo apie savo ateitį ir dažniau sekė suaugusiais, o ne savo bendraamžiais, lyginant su mokiniais, neturinčius tinkamo pavyzdžio.

Vaidmens pavyzdys yra asmuo, su kuriuo individas tam tikru būdu susitapatina, kad:

- pasisemtų įkvėpimo bei motyvacijos, ir (arba)
- pamėgdžiotų tam tikrus pavyzdžio ypatumus.

Motyvacijos teorija patvirtina, kad įkvepiantis pavyzdys gali paskatinti siekti didesnių laimėjimų, suteikti kryptį, paskatinti pastangas ir atkaklumą siekiant tikslų. Socialinio mokymosi teorija teigia, kad mokomasi stebint kitų žmonių elgesį, nuostatas ir to elgesio pasekmes. Stebėdamas individas nusprendžia, kurią elgesio dalį atkurti. Kai sektinas pavyzdys atspindi turinčius vertę rezultatus, žmogus labiau linkęs pamėgdžioti jo savybes, pavyzdžiui, vertybes, stilių, nuostatas, įgūdžius ir mintis. Identifikacijos teorija pabrėžia, kad individas vienas prie kito traukia tam tikras suvokiamas panašumas, todėl vaidmenų modeliai gali padėti individams ugdyti savęs sampratą. Vaidmenų pavyzdžiai gali būti istoriniai, kultūriniai, įžymybių, išgalvoti, asmeniniai (šeimoms, bendraamžių) arba profesiniai (McCullough, 2013).

Ši metodika remiasi supratimu, kaip besimokantieji mokosi, bei parama žinių, įgūdžių ir patobulintų patirčių įgijimui visose mokymosi srityse (kognityvinėje, psichomotorikos ir emocinėje).

Pedagoginė sandara

Pagrindiniai principai, teorinis ir praktinis išdėstymas

Įvadas

Projekto tikslas – pasiūlyti ir sukurti inovatyvią didaktinę metodiką, skirtą naujosios Europos kartos kritiniam medijų ir audiovizualiniam raštingumui ugdyti, jos pagrindas – ankstesnių tyrimų ir teorinių, metodinių, didaktinių ir meninių hipotezių taikymas ir plėtra Annio Gioacchino Stasi ir Mery Tortolini įvaizdžio ir kūrybinio rašymo laboratorijoje.

Principai, sudarantys CraL formuojamojo darbo audiovizualinio požiūrio srityje pagrindus, kyla atidžiai iš naujo įvertinus judančių vaizdų ir garsų kalbos istoriją atgaminimo prasme, labiau šiuolaikiškesniais būdais stebint vizualinių naratyvų raidą, kurią lemia technologijų pažanga ir žiniatinklio kontekstas, kartu su pagrindiniu vaizdo vaidmeniu šiuolaikiniame gyvenime.

Tokia galimybė reiškia požiūrį į audiovizualinę kalbą, kuri gali būti laikoma pripažinta kalba, vertintina kaip išsamių tyrimų objektas, įskaitant bandymus paaiškinti jos egzistavimą ir įvertinti šiuolaikinius susijusius veiksmus (sinchroninį vertimą), neatmetant pokyčių laike stebėjimo (diachroninio aiškinimo).

Lygiagrečiai projekte ketinama pagilinti ir išplėtoti tai, kas yra vidinė dinamika, perkelianti iš individualios raiškos būsenos, sutelkiant dėmesį į momentus, einančius prieš sudarant reprezentatyvų, informatyvų ir komunikacinį turinį, susijusį su konkrečia dalyku ar tikrove.

Deklaracija: mokymo vizualinio mąstymo srityje idėja

Šis mokymo būdas siūlo įdiegti išraiškingą judančių vaizdų kalbos vartojimą mokykloje ir platesne prasme švietimo kontekste.

Lygiai kaip išmokstame kalbėti žodžiais, galime kalbėti vaizdais ir jais atvaizduoti savo išgyvenimus: pasiekimus, konfliktus, nusivylimus, svajones, iliuzijas ir realybę.

Šiame procese visi kartu, - instruktoriai, mokytojai ir mokiniai, - turi galimybę atrasti, kad vaizdų kalba visais atžvilgiais yra seniausia žmonijos kalba istorijoje, daugiau nei prieš 20 000 metų kilusi iš paveikslų ant uolų, o tai pat svarbi ontologiniu požiūriu.

Dar būdami naujagimiais, prieš išmokdami kalbėti, tokius vaizdinius, kuriuos galima apibrėžti, atsižvelgiant į suvokimo gebėjimų brendimo lygį, spėjome apmąstyti kaip neapibrėžtus: šviesas, šešėlius, spalvų dėmes, linijas.

Įsivaizdavome egzistuojant tokį išorinį pasaulį, kurį galime suvokti. Pasaulį, kuris pamažu tapo labiau apibrėžtas ir kuriame aplinkos garsai įvardino ir padėjo atpažinti tas pirmines esybes, kurias pastebėjome.

Po to užmigdavome ir sapnuodavome, o pabudus kiekvieną dieną kažkas pamažu pasikeisdavo. Aplinkos šešėlių ir šviesų pagalba galėjome atskirti ir susieti vaizdus su suvokimu.

Atsistojome ir išmokome vaikščioti, kristi; įpratome atpažinti emocijas ir suprasti žodžius, pamažu galėjome pajusti skirtumą tarp teisingo ir neteisingo, tinkamo ar klaidingo.

Pasitelkę vaizdą galėjome užfiksuoti laiką momentiniame atvaizde.

Tą patį procesą galima aptikti ir audiovizualinės gamybos mene, turint galimybę įspausinti atvaizdus filme ir registruoti garsus.

Tarsi naujasis Prometėjas pavogėme iš Krono galią priversti daiktus išnykti ir pasirodyti.

Šiuo ypatingu ir labai senu žmogaus laiko supratimo būdu ir šiandien atvaizduojama įtrauki tikrovė, ją vis dar spontaniškai ir nesąmoningai registruojame ir atgaminame: užsirašdami, rašydami dienoraščius, darydami eskizus ir nuotraukas, nes visa tai padeda mums išreikšti savo vidinį pasaulį. Vieni arba su kitais norime pasakoti, išgirsti ir atgaminti pasakojimus.

Šiandien jaunimas turi prieigą prie priemonių ir techninės įrangos, kuria naudodamasis kuria ir dalijasi vaizdais realiuoju laiku, tokiame matmenyje, kuris reikalauja laiką vaizduoti vizualiai.

Būtina suformuoti galias žinias ir vizualinį raštingumą, kuris padėtų suprasti skirtumą tarp žiūrėjimo ir matymo, kartu atgaunant istorinį jautrumą ir sąmoningumą. Vaizdo kūrimas gali virsti žinių priemone, o ne rizikingu atitrūkimo nuo realybės dalyku.

Įgūdžiai ir kompetencijos, kurios bus įgytos CraL mokymų metu, leis sąmoningai nutolti nuo vaidmens ramių vaizdo kūrėjų, gerų vartotojų ir pastabių piliečių, kurie laikosi iš anksto nustatyto mąstymo būdo dėsnį.

Ugdydami savo tapatybę išmoksime suprasti, kad pokyčiai atsiranda dėl maištaujančių protų, kad buvimas kartu reiškia kartais naujo ir netikėto priėmimą, kartu atmetant bendrą teiginį apie tylą ir sistemingą nekritiškos visuomenės, kuria mes apskritai esame, atgaminimą ir joje dalyvavimą.

Sudėtinis audiovizualinis raštingumas: kalbos ir prasmės palyginimas audiovizualiniame mokyme, sinchroninė perspektyva

Šiais laikais turime atsižvelgti į tai, kad smarkiai vizualiai orientuota tikrovė prasmingai ir reikšmingai integruojasi su mūsų kultūrine konstrukcija; kasdienį gyvenimą nuolat įtraukia daugybė stimulų, grindžiamų atkuriamumu informuojančios, reprezentuojančios bei pramoginės tikrovės, kartu siūlančios tam tikrą netiesioginį švietimą, atsirandantį naudojant skaitmeninę komunikaciją ir naują interaktyvią terpę.

Be to, galvojant apie naujas žmonių santykių sąrankas, kuriuose vis dažniau tarpininkauja kompiuteriai ar išmanieji telefonai, įdomu stebėti, kaip naujo kolektyvinio sveiko proto ir virtualios individualios tapatybės kūrimą šiandien įtvirtina precedento neturintis vizualinių produktų ir komunikacijos panaudojimas.

Šiandien vizualinė medžiaga vis dažniau perkeliama į virtualią aplinką, kurioje galima perteikti, išreikšti, tyrinėti ir taikyti kritiškas tikrovės ribas, kartu numatant tam tikrą netiesioginį audiovizualinės kalbos įgūdžių formavimą, pagrįstą lingvistine praktika, kurios išskirtiniai elementai dar nėra apibrėžti.

Koine kalba, graikiškai reiškianti „bendra“, buvo kalba, kuria buvo kalbama rytinėse Viduržemio jūros šalyse nuo IV a. pr. m. e. iki Bizantijos imperatoriaus Justiniano laikų (VI a. pr. m. e. vidurio).

Kalbotyroje žodžiu „koine“ vadinama kalba, kuri susiformuoja dėl tos pačios kalbos tarmių sąlyčio dideliame regione.

Kitais tariant, *koine* perima tuos gramatinius ir kalbinius elementus iš konkretaus regiono tarmių, kuriuos gali lengvai atpažinti dauguma vietinių kalbėtojų.

Taigi pati šiuolaikiškiausia *koine*, kurią CraL projektas ketina konstruoti, stebėti, formalizuoti ir pritaikyti, atsiranda iš labai plačios auditorijos komunikacijos, įtraukiančios precedento neturintį žmonių bendro kolektyvinio įsivaizduojamo ir neapčiuopiamo sinchroniškumo matmenį.

Reguliarus meistravimas ir techniniai gebėjimai, kuriuos vartotojai sparčiai lavina, skatina apibrėžti specifinę kalbinę dialektiką, kuri patiriama iš dalies nesąmoningu lygmeniu.

Šis interpretacinis konstruktas veikia tiek pažintiniu, tiek išraiškos lygmeniu ir yra svarbus įkvėpimo šaltinis moksliniame kontekste, kuriame su naujųjų medijų raštingumo ugdymu susijusius gebėjimus dažniausiai sudaro mokymai, pagrįsti profesinėmis technikomis ir procedūromis, tokiomis kaip

scenarijaus rašymas, režisūra ir montažas, kurios yra esminės, tačiau negali būti atsietos nuo metodologijos, kuri turėtų apimti emocinį ir kultūrinį požiūrį, kad būtų skatinama kritinio mąstymo praktika ir, platesne prasme, istoriškai sąmoningos žinios.

Naujajai kartai tiek Europos, tiek tarptautiniu lygmeniu turėtų būti suteiktas pajėgus ir sistemingas analitinis požiūris, padedantis išvelgti ir numatyti vaizdinę kalbą, kuri neturėtų būti grindžiama vien tik serializuotomis pramogomis ar komunikacijos patirtimis ir tikslais.

Dėstytojai, mokytojai ir studentai, kurie įvairiais lygiais dalyvaus CraL projekte, bus skatinami svarstyti tokius klausimus kaip vizualinė kalba, audiovizualinė istorinė atmintis, tikrovės stebėjimas, kritinė interpretacija ir, platesne prasme, įnešti taškinį, bet ryškų indėlį į vadinamąją „jaunimo kultūrą“. Kadangi santykis su kultūros klausimais yra susijęs ne tik su skaitmeniniu virtualaus konteksto atkūrimu, CraL projekte siūlomi vaizduotės, emociniai, psichomotoriniai ir kalbiniai metodai, siekiant suaktyvinti praktinius ir teorinius gebėjimus, kad būtų galima elgtis kaip sąmoningiems ir socialiai įsitraukusiems piliečiams.

Kaip raiškos formavimas gali būti dinamiškas, pramoginis ar kūrybinis

Pabrėžiant ekspresyvų žmogaus kalbos aspektą atskleidžiama, kaip pedagoginio lygmens loginiai ir racionalūs mokymosi procesai yra iš dalies nesąmoningos psichikos būsenos, kuri apima visus tuos atvejus, kurie ankstyvoje stadijoje prisideda prie mūsų pažinimo sistemos formavimosi.

Norėdami pailustruoti šią apibrėžtą ir konkrečiai žmogišką dinamiką, pažvelkime į suaugusiojo santykį su objektu, kuris neturi gebėjimo bendrauti artikuliuota verbالية kalba, - vaiku pirmaisiais gyvenimo metais, patiriančiu preverbalinį tikrovės suvokimą.

Nors verbalinė kalba dar nėra įtraukta į apsisukimo procesą, kūdikis geba sąveikauti, suprasti ir reaguoti, taigi bendrauti.

Tai vyksta dėl labai atviro ir imlaus požiūrio, kuris, sustiprintas santykių ketinimų, išraiškų, poreikių ir reakcijų apimtį, gali būti gana aiškus.

Supratimo kontekste kūdikiai turi subtilų gebėjimą pajusti, įvertinti ir suprasti suaugusiųjų reakcijas, kurios kodifikuojamos nenaudojant artikuliuotos šnekamosios kalbos.

Reikšmingas žmogaus tikrovės supratimo aspektas atsiranda preverbaliniame kontekste, per labai trumpą, tačiau intensyvių laikotarpį, dalyvausiantį formuojant tapatybę ir charakterį, mokymosi metodą ir įgimtą elgesį.

CraL metodikos esmę sudaro dalyvių skatinimas susigrąžinti tokią suvokimo būseną, kartu skatinant ryšio su tais pačiais ankstyviausiais mūsų egzistencijos momentais atnaujinimo veiksmą, kuris CraL metodikoje apibrėžiamas kaip atkūrimas.

Ankstyvajai vaikystei būdingą ikikalbinės veiklos patirties atkūrimą ir perkėlimą smarkiai palaiko regimasis suvokimas, vaizduotės stebėjimas, psichomotorinis judėjimas ir galiausiai konfrontacijos poreikis.

Kitas stiprus impulsas, perteikiantis kūrybinį procesą, kurį palengvina CraL metodika, yra kontakto ir mainų su kitais naudojimas bei formalizavimas: instruktoriai, mokytojai ir mokiniai bus supažindinti su įvairiomis patirtimis, veiklomis ir pratimais, padėsiančiais įgyvendinti darnų požiūrį, kai kitų pajutimas ir klausymasis tampa labai svarbiu pačios metodikos aspektu, kartu su procedūrinės tylos idėja ir itin specifine sąveika su laiku.

Taigi, siekiant paremti ir palaikyti teorinių ir praktinių kompetencijų, susijusių su 21-ojo amžiaus skaitmeniniais įgūdžiais, pasiekimą ir socialinio sąmoningumo bei įtraukties skatinimą, tampa savaime suprantama metodiką grįsti judančių vaizdų ir kolektyvinio tyrimo grupės, kuri galės

eksperimentuoti su kalba kaip vizualine priemone, kurią galima pasitelkti ir ja dalytis besimokančiųjų grupėje.

Todėl principai, kuriais remiantis būtų galima pagrįsti audiovizualinio kūrinio formavimo pagrindus, atsiranda atidžiai išanalizavus vaizdų ir garsų kalbos istoriją tam tikrame žiniasklaidos raidos laikotarpyje.

Tokios sąvokos kaip kūrybinis, audiovizualinis, rašymas ir skaitymas, siūlomos vaizdų ir atkuriamų garsų kalbos kontekste, sudaro sąrangą, leidžiančią susieti pagrindinius audiovizualinės kalbos įgūdžius su pagrindine sudėtingos raiškos sistemos formavimo tema. Skaitymas ir rašymas yra du gebėjimai, kurie kartu su gebėjimu įsivaizduoti apibrėžia pagrindinę triadą, padedančią subręsti aktyviam mąstymui, kuris gali būti išreikštas tiek rašytine kalba, tiek analogine ar skaitmenine garso ir vaizdo medijų komunikacija.

Bendrasis didaktinis metodinis požiūris

Pedagoginiu požiūriu, CraL projektas skatina specifinę mokymo ir mokymosi sąveiką. Aplinka turėtų būti kuo horizontalesnė, t. y. eksperto pareiga - sudaryti palankias sąlygas visų ugdymo modulių dalyvių abipusiems santykiams, kai siekiama sukurti tam tikrą vidinę ir savaiminę kalbą.

Stebėjimo veiksmas yra pirmasis procesas, kuris paskatins mokinius sukurti vidinę semantinę ir vizualinę taksonomiją, skirtą individualioms, socialinėms ir politinėms esybėms, skatinančią vaizduotės reakcijas, kurios tiek individualiu, tiek kolektyviniu lygmeniu prisidės prie prasmės išplėtimo ir suvokimo kuriant idėjas, vizijas, kritines sistemas ir radikalias pozicijas, susijusias su konfliktiškais visuomenės, į kurią esame panirę, aspektais.

Siekiama sukurti nuoseklią ir darnią darbo sistemą su visais mokymo(-si) grupėje veikiančiais ypatumais ir įsivaizdavimais, kurių dinamika formuos patį ugdymo procesą, kartu plėtojant vidinius brandos procesus, skatinančius tikrovę atvaizduojančius veiksmus.

Šis metodas yra ir techninis, ir teorinis, todėl, nors ir pateikiama tam tikrų nurodymų, kaip nufilmuoti vaizdo įrašų rinkinį, įtraukiami pasakojimo dramaturgijos ir kino istorijos elementai, tačiau kuriant programą buvo siekiama peržengti „pramogos“ sąvoką, kartu plėtojant įtraukiantį ir kritišką vizualinį kontekstą.

Metodikos istorija

1988-1995 m. patirtis

Projekto CraL metodika sukurta plėtojant Annio Gioacchino Stasi ir Mery Tortolini tyrimus, atliktus Romos La Sapienza universiteto Vaizdų ir kūrybinio rašymo laboratorijoje.

Annio Gioacchino Stasi yra scenaristas, eseistas ir rašytojas, jau 30 metų dėstantis kūrybinius rašymo procesus.

Mery Tortolini yra tapytoja, eseistė ir mokytoja. Jos meniniai ieškojimai plėtojami pasitelkiant abstrakčius ženklus bei mišrios terpės raižinius (www.merytortolini.it).

Ši patirtis kilo iš bendradarbiavimo pasiūlymo, kurį Annio Gioacchino Stasi 1994 m. pateikė Tullio De Mauro, žyriam pokario italų lingvistui, vieno didžiausių XX a. lingvistikos atstovų Ferdinando de Saussure'o „Bendrosios kalbotyros kurso“ vertėjui ir kritinio komentaro autoriui.

Stasi siekė surengti kūrybinio rašymo dirbtuves Lingvistikos ir literatūrologijos katedroje Romoje, taip pat seminarus, susitikimus ir simpoziumus bendradarbiaujant su Italijos intelektualinės srities mokslininkais ir menininkais.

Aštuntojo dešimtmečio pabaigos Italijos kultūrinėje aplinkoje atsirado daug kitų laboratorinių patirčių, susijusių su kūrybiniu rašymu ir pasakojimo technikomis.

Nors scenos menai, tokie kaip teatras, kinas ir muzika, jau darė didelę įtaką didaktinėms patirtims ir metodams daugelyje švietimo kontekstų, pasakojimo rašymas dar nebuvo įtrauktas į jokių pedagoginius siūlymus.

Omero kūrybinio rašymo mokykla, A. G. Stasi, Enrico Valenzi, Andrea Porporati ir Paolo Restuccia remiamas projektas ir viena pirmųjų Italijoje kūrybinio rašymo mokyklų, siekė užpildyti šią spragą, organizuodama literatūros ir scenarijų rašymo srities tekstų kūrimo seminarus.

Greta kitų įgytų patirčių, verta paminėti Lauros Lepri apibrėžtą procesą, atskleistą 1997 m. išleistoje esė „Scrittura creativa. La scrittura creativa raccontata dagli scrittori che la insegna“ („Kūrybinis rašymas. Kūrybinis rašymas, kaip apie jį pasakoja jį dėstantys rašytojai“), kurioje nemažai žinomų rašytojų prisidėjo kuriant kūrybinio rašymo analizę, siekdami iširti procesus, padedančius rašytojui mintis ir idėjas paversti apčiuopiamais ir kūrybingais pasakojimo kūriniais.

Po kelių metų, 1994 m. Turine buvo įkurta Holdeno mokykla, kurios vienas iš įkūrėjų buvo Alessandro Baricco.

Siekdamas sukurti organišką ir visapusišką patirtį, kuri padėtų sukurti naują rašymo metodą, grindžiamą kūrybiniais procesais, Omero kūrybinio rašymo mokyklos kolektyvas priartėjo prie kūrybinio rašymo mokymo tradicijos kai kuriuose garsiausiuose JAV universitetuose akademinio konteksto.

Mičigano universitetas XX a. 20-ojo dešimtmečio pradžioje pasiūlė Robertui Frostui, įžymiausiam to laikmečio poetui, dėstyti kai kuriuos kursus, tačiau tik nuo 60-ųjų Amerikos universitetai pradėjo siūlyti kūrybinio rašymo programas, ieškodami šiuolaikinių profesionalų, kurie kuruotų studentus ir jų literatūrinius projektus.

Tarp kitų paminėtini E. L. Doctorow Niujorko universitete, R. Carveris Sirakūzų universitete.

Vaizdų ir kūrybinio rašymo laboratorija La Sapienza universitete 1996-1999 m.

Romos La Sapienza universitete vykusiame kurse "Vaizdų ir kūrybinio rašymo laboratorija" buvo pateikiama mokslinė patirtis, Stasi siekiant iširti visus procesus, padedančius rašymo veiksmu įgyvendinti atvaizduojančiąją išraišką, ir pristatant pokyčius, kylančius įtraukiant vizualinę kūrybą ir teoriją.

Atsižvelgiant į seminaro metu iškilusius klausimus, buvo įtraukiami įvairių sričių rašytojai, mokslininkai ir menininkai, siekiant sukurti gilesnę ir sudėtingesnę viziją to, ką reiškia išraiška rašant. Kursų rezultatai leido išleisti pirmuosius du „Kūrybinio rašymo teorijos ir praktikos“ tomus, kuriuos redagavo Tullio De Mauro, Pietro Pedace ir Annio Gioacchino Stasi, (Omero, 1999).

(Kviestiniai lektoriai: Lidia Ravera, rašytoja; Francesca Sanvitale, rašytoja; Clara Sereni, rašytoja; Valerio Magrelli, poetas; Marco Bellocchio, režisierius; Massimo Fagioli, psichiatras; Remo Bodei, estetikos tyrinėtojas; Paolo Valesio, estetikos tyrinėtojas; Alberto Oliverio, neurobiologas ir rašytojas; Emilio Garroni, filosofas; Filippo La Porta, literatūros kritikas; Marino Sinibaldi, literatūros kritikas ir radijo režisierius).

Kita reikšminga patirtis – „Festival Città della scrittura“ („Rašymo miesto festivalis“), kurio dvi laidos buvo surengtos 1994 ir 1995 m.

Pirmajame renginyje, be kitų, dalyvavo Marco Bellocchio, Massimo Fagioli ir Enrico Ghezzi. Diskusijoje daugiausia dėmesio buvo skiriama režisieriaus ir scenarijaus autoriaus meniniam bendradarbiavimui, analizuojant 1994 m. Bellocchio režisuotą eksperimentinį audiovizualinį projektą „Il sogno della farfalla“ („Drugelio sapnas“).

Rašymo proceso tyrimo metodas

Tyrimo metu daugiausia dėmesio buvo skiriama kalbiniam tyrimams, peržengiantiems estetinio ir literatūros kritinio požiūrio ribas, pasitelkiant ženklus tyrinėjant vizualinius procesus, kurie galėtų virsti semiotine metodika ir praktika.

Buvo keliama problema, kaip įmanoma suvokti procesą jo kūrimo metu, ar galima neapsiriboti empiriniu matmeniu ir, svarbiausia, ar tokį požiūrį galima taikyti mokymo ir dėstymo veikloje.

Svarbiausias buvo sąlytis su Tullio De Mauro darbais, kuriuos sudaro interviu ir pokalbių serija, nušvietusi rašytojo poreikį užmegzti santykį su tam tikro laipsnio individualia kūrybinio pobūdžio išraiška (Saussuriano *parole*, t. y. prasme) taikant ikikalbinį požiūrį. Toliau pateikiamos trumpos ištraukos.

- „Lezione di dinamica dei fluidi ad una farfalla“ („Skysčių dinamikos pamoka drugeliui“), 1995 m. Tyrėjas turi pasitelkti „suvokimo pagrindus ir ikikalbinį intelektą, kuris apskritai yra kognityvinis ir semiotinis“, gebėjimą suvokti proceso ženklus ir ne iš karto verbalizuoti pastebėjimus, o kartu sugebėti ir „sustabdyti vertinimą“. Taip vidiniai ryšiai skatintų visų proceso etapų vizualizaciją, kuri palieka pėdsakus konfrontacijoje su dalyviais, atidedant verbalizavimą vėlesniam laikui, tada stimuliuojamas procesas, užfiksuotas vyksme, yra transformuojantis, dinamiškas, kaip nurodo rusų psichologas Levass Vygotskis.

Būtina sukurti procesų, kurių objektas buvo tam tikra reakcija, aiškinamųjų hipotezių rinkinį. Tai veda prie daugelio apmąstymų apie sampratą „psichinių vaizdinių“, kurių rašymo procese, ir psichinę būseną, kurioje jie kuriami pabudus. Vaizdinius, kurie skiriasi nuo grynojo sąmoningo suvokimo vaizdinių.

Kuo remiantis aiškinamas iliuzinis judančio vaizdo reprodukcijos kine suvokimas?

Fagioli gimimo ir pirmųjų kūdikio gyvenimo metų teorija paaiškina, kaip suvokimas pereina iš bežodės ikiverbalinės fazės į verbalinę.

- „La frontiera mobile del linguaggio“ („Judanti kalbos riba“), „Vaizdų ir kūrybinio rašymo dirbtuvės“, 2007 m. Šioje diskusijoje daugiausia dėmesio buvo skiriama pirmiesiems vaiko gyvenimo metams ir šios patirties ryšiu su kūrybinio procesu, kuris patiriamas suaugus.

Procesas, kurį Fagioli apibrėžė kaip atkūrimo: minčių ir kalbos plėtojimas atvaizdavimo būdu.

Suaugusiųjų atvaizduojamuosius procesus sudaro perėjimo nuo neapibrėžtų vaizdų ir garsų prie konkrečios konstrukcijos atkūrimas. Tai yra, atkuriamą mūsų išraiškų prasmę su visu emociniu ir pažintiniu turiniu, kurį šis žmogaus veiksmas reiškia.

Vizualinės stimuliacijos įvedimo vertinimą paskatino intensyvi intelektualinė konfrontacija tarp Stasi, psichiatro Massimo Fagioli ir gerai žinomo režisieriaus Marco Bellocchio.

Massimo Fagioli buvo vienas svarbiausių italų psichiatrų, žinomas dėl savo gimimo teorijos, kurios fundamentalus tekstas „Mirties ir žinojimo instinktas“ (1972) išverstas į anglų ir vokiečių kalbas. Jis 37 metus Romoje vadovavo kolektyvinės psichoanalizės seansams ir sukūrė naują psichiatrijos mokyklą. Aktyviai veikė tokiose meno srityse kaip architektūra ir kinas, buvo pripažintų scenarijų autorius: „La Condanna“ („Nuteisimas“), 1991 m., „Sidabrinis lokys“ Berlyno festivalyje, ir „Il sogno della farfalla“ („Drugelio sapnas“), 1994 m., režisierius Marco Bellocchio. 1998 m. režisavo filmą „Il cielo della luna“ („Mėnulio dangus“).

Marco Bellocchio yra vienas svarbiausių ir garsiausių italų režisierių po 60-ųjų, 1965 m. už filmą „I pugni in tasca“ („Kumščiai kišenėse“) 2011 m. jis pelnė „Auksinį liūtą“ už viso gyvenimo nuopelnus.

Jis yra pelnęs begalę nacionalinių ir tarptautinių apdovanojimų. Kartu su Fagioli dirbo prie projektų „Diavolo in corpo“ („Velnias kūne“), 1986 m., „La condanna“ („Nuteisimas“), 1991 m. Kartu jie dirbo prie projekto „Il sogno della farfalla“ („Drugelio sapnas“), 100 minučių trukmės audiovizualinio projekto, pristatyto 47-ojo Kanų kino festivalio programoje „Un certain regard“ („Ypatingas žvilgsnis“). Filme pristatomas Massimo, keturiolikmetis aktorius, nusprendęs tylėti, išskyrus akimirkas, kai yra scenoje.

Vaizdo ir rašto naujo santykio kūrimas

1994 m. diskusija pakrypo link nesąmoningų kūrimo procesų pabudimo būsenoje tyrimo, kuriame vaizdinio, susijusio su rašytiniu tekstu, tema tapo labai aktuali.

Rašymo praktikos, psichologijos ir vaizdinio pasakojimo technikų sąveika lėmė reikšmingą tyrimų dinamikos pažangą ir padėjo surasti naujų dalykų, pavyzdžiui, iškelti mintį, jog nesąmoningas rašymo procesas gali būti išreikštas budrumo būsenoje, ir suteikė galimybę pedagoginiais metodais skatinti aktyvų ir vidinį perėjimą nuo rašymo veiksmo prie vaizdų pasaulio.

Siekdamas pagilinti nesąmoningų rašymo procesų, vykstančių budrumo būsenoje, analizės ir vertinimo apibrėžimo procesą, Stasi 1994 m. surengė tolesnį trijų paskaitų ciklą, kurį papildė De Mauro, Fagioli, Bellocchio ir nauji dalyviai - Enrico Ghezzi ir kinematografijos kritikas Valerio Caprara.

Enrico Ghezzi yra šiuolaikinio kino kritikas ir televizijos autorius. Kaip televizijos laidų ir ciklų, skirtų kinui, kūrėjas, jis suvaidino svarbų vaidmenį tiek skleidžiant neįprastą ir nesuprantamą kinematografiją, tiek naujai interpretuojant klasikinius kino žanrus ir kino istorijos momentus, visada jo originalaus kritinio žvilgsnio atrenkamus.

Šį veiksma lėmė novatoriška televizijos medijos samprata, kurią Ghezzi sukūrė detalizuodamas bei paaiškindamas komunikacinius būdus ir vaizdinius ryšius montavimo metu, šią kinematografinę procedūrą atlikdamas geriau už kitus, arba komentaruose bei pastabose parašėse, įtrauktas į kūrinių ir galinčias sustiprinti jo prasmę ar istoriškai jį įrėminti.

Valerio Caprara buvęs Neapolio Rytų universiteto Literatūros ir filosofijos fakulteto ir Sesers Uršulės Beninkazos Neapolio universiteto Edukologijos fakulteto kino istorijos ir kritikos profesorius. Nuo 1979 m. dirbo kino kritiku laikraštyje „Il Mattino“. Šiuo metu jis yra Eksperimentinio kinematografijos centro ir Italijos kino akademijos „David di Donatello“ apdovanojimų mokslinio komiteto narys, moderniojo ir šiuolaikinio italų kino bei klasikinių amerikiečių kino žanrų tyrinėtojas, daugelio knygų, monografijų ir esė autorius.

Šios diskusijos rezultatai buvo paskelbti 1995 m. kovą žurnale „Omero“, Nr. 1, ir Stasi knygoje „Teoria e pratica della scrittura creativa I“ („Kūrybinio rašymo teorija ir praktika I“), Omero, 1996.

Meninės ir kultūrinės nuorodos, susijusios su kūrybos procesu

Franzo Kafkos „Dienoraščiai“, taip pat Jameso Joyce'o, Faulknerio ir Conrado darbai ir raštai aiškiai užsimena apie vaizduotės gebėjimą, kurį galima išvystyti pabundant.

Stephenas Hero, po mirties išleistame Joyce'o autobiografiniame romane, pasakoja, kad toks apsišaukimas yra „staigus dvasinis pasireiškimas, tiek kalbos, tiek gesto vulgarumu, tiek įsimintinoje paties proto fazėje“ (Stephen Hero, 211), manydamas, kad šie apsišaukimai turi būti užrašomi „labai atsargiai, matant, kad tai yra subtiliausias ir labiausiai išnykstančios akimirkos“ (211).

Lygiai taip pat atsirado vaizdinės reakcijos patirtys, kurios vėliau tapo vizualinių ženklų ir rašymo veiksmais, momentais, kuriuos galima priskirti pasakojimo technikai, apibrėžiamai kaip

„apsireiškimai“, - betarpiški, bet ne improvizuoti užrašai, kurie buvo sąmonės srauto ir vidinio monologo naudojimo rašyme preliudija.

Apsireiškimai literatūroje paprastai reiškia tokį akimirksnio regėjimą, kai veikėjas patiria staigią įžvalgą ar suvokimą, kuris keičia jo vidinį supratimą ir padeda giliau suvokti pasaulį.

Sisteminės patirties, pritaikytos rašymo laboratorinei veiklai, idėjos ir vystymo kontekste apsireiškimo elementas yra ryškus atvejis, palengvinantis vidinio brendimo ir įsisąmoninimo procesą; tuo metu rašytojo vidinis „aš“ iš vaizduotės neapčiuopiamo erdvėlaikio matmens, formuojamo subtilios intuicijos ir išsklidusios medžiagos, persikelia į labai apčiuopiamą ir apibrėžtą balto lapo erdvę.

Kitas svarbus elementas yra rusų formalisto, literatūros teoretiko, kritiko, rašytojo ir pamfletisto Viktoro Šklovskio pateiktas nutolimo („ostranenie“) apibrėžimas.

Savo esė "Prozos teorija", parašytoje 1925 m. ir išverstoje 1990 m., jis apmąsto „defamiliarizacijos“ ir „susvetimėjimo“ proceso, apibrėžiamo kaip nutolimas („ostranenie“), dinamiką ir mechanizmus.

1917 m. esė „Menas kaip technika“ jis teigia, kad nutolimu reikėtų laikyti nusistovėjusių suvokimo įpročių suardymu. Kasdieniame gyvenime daiktus dažnai suvokiame tik paviršutiniškai. Kitaip tariant, iš tikrųjų nematome jų tokių, kokie jie yra.

Kad iš tiesų suprastume tikrovę, turime įveikti savo „aklą suvokimą“, o tai galima padaryti pasitelkus nutolimą. Šis procesas, anot Šklovskio, yra esminė bet kurios meno rūšies užduotis.

Ankstyvieji metodinio požiūrio etapai: suvokimo teorija ir žodžių reikšmė

Prireikė formalizuoti ir apibrėžti naują metodinį požiūrį, kuris savo praktiką galėtų grįsti sąveika tarp priėmimo ir reagavimo į tam tikrą vaizduotės stimulą.

Vadovaujantis tokia sistema, Tullio De Mauro darbai įgijo lemiamą vaidmenį, ypač esė "Žodžių reikšmė", kurio anglišką versiją 2019 m. redagavo Treccani, kurioje svarstoma, kaip apibrėžiamas ir kiekybiškai įvertinamas žodžių svoris.

Kaip teigia De Mauro, pradėti galima nuo jų formų apibūdinimo, o paskui - nuo jų vartojimo. Pavyzdžiui, galima vertinti, kiek vietos jie užima teksto eilutėje arba kalboje.

Be to, vadinamasis žodžio svoris nustatomas iš elementų, susijusių su jo reikšme, - tokį aspektą specialistai apibrėžia kaip „semantiką“.

Šiame darbe paaiškinama, kaip žingsnis po žingsnio keliauti po žodžių reikšmes, siūloma atlikti archeologinius italų kalbos kasinėjimus, aptikti pamirštus kalbinius lobius, o mūsų kasdienei kalbai sugrąžinti prasmę ir konkretumą.

Tekstą pristato lingvistas Stefano Gensini, o jo metu apmąstomi žodžiai, jų vartojimas ir mūsų visuomenė: žodžiai padeda tiek pažinti save, tiek ir žmonėms bendrauti.

Dėka išsamių tyrimų, pateiktų vokiečių moderniosios kritikos mokyklos, išplėtotų Wolfgango Iserio ir Hanso Roberto Jausso, kartu įkūrusių Konstancos universitetą ir Konstancos literatūros studijų grupę, Stasi metodika įgavo gilesnę prasmę.

Jausas buvo literatūros kritikos ir romanų filologijos profesorius, jo suvokimo teorijos versija buvo pristatyta XX a. septintojo dešimtmečio pabaigoje, socialinio, politinio ir intelektualinio nestabilumo Vakarų Vokietijoje laikotarpiu.

Jausso suvokimo teorija, orientuota į skaitytoją, o ne į autorių ar tekstą, pasiekė naują pripažinimą; teksto skaitymo ir daugialypio reagavimo į jį veiksmas tapo svarbus reikšmės kūrimo procese.

Jausso „Rezeptionsgeschichte“, suvokimo istorija, iliustruoja teksto priėmimo raidą ir su ja susijusias besikeičiančias literatūros paradigmas.

Ši teorija buvo plėtojama Vokietijoje tuo pat metu, kai prancūzų ir anglų-amerikiečių kritikoje vyko pokyčiai nuo struktūralistinio požiūrio į literatūros tekstą iki poststruktūralistinio požiūrio į prasmės formavimąsi ir sklaidą.

Skaitytojo reakcija į tekstą čia buvo įvardyta kaip bendras skaitytojo horizonto, kurį apibrėžia asmeninė vaizduotė, rezultatas.

Be to, Wolfgangas Iseris, tos pačios mokyklos anglų kalbos ir lyginamosios literatūros profesorius, vėliau parėmė skaitytojo, kaip veiksmingo dalyvio, prisidedančio prie rašytinio kūrinio išaiškinimo ir supratimo, vaidmenį.

Stasi metodika pasinaudojo šių tyrimų gausa ir įvedė produktyvios ir vaizdingos reakcijos į tekstą ar žodį, kūrybinio rašymo veiksmą ar vizualinės kūrybos rezultatą idėją.

Dirbtuvių aplinka tapo erdve, kurioje buvo bandoma eksperimentuoti su kalbos veiksmo natūraliu pobūdžiu. Pripažindami jos žiedinį procesą, Stasi ir jo mokiniai tyrinėjo kalbą kaip objektą, kurį reikia išbandyti, dekonstruoti, pritaikyti ir išanalizuoti.

Jau minėtoje esė „Žodžių reikšmė“ De Mauro teigia, kad vienintelis žodžius tariančiojo ir priimančiojo identifikavimas gali būti pernelyg schematiškas, turint omenyje, kad toks požiūris apimtų žodžių rinkinio priėmimo momentą kaip tam tikrą atvirkštinį ištarimo atspindį: „Hipotezes apie ekspresyvių individualizmą ir semantinį individualizmą rengiame prieš konkrečios kalbos ir verbalinės kalbos pažinimą ir apibrėžtumą bei už jų ribų: suvokimo pagrindų ir ikilingvistiniu protu, bendrai kognityviniu ir semiotiniu.“ (59 psl.).

Stasi kūrybinio ir didaktinio tyrimo esmę sudarė kvietimas studentams ir apskritai rašytojų, lingvistų, menininkų, kinematografų, kritikų ir psichologų kolektyvui, su kuriuo jis bendravo, taikyti dekonstrukcinę praktiką žodžių ir kalbos vartojimo atžvilgiu, siekiant intuityviu požiūriu užmegzti ryšį su šiuo ikikalbiniu intelektu.

Taigi sąveika, kurią Stasi siūlė rašymo dirbtuvių dalyviams, buvo ne tik logiška ir racionaliai tyrinėjanti; ji priklausė praktikai, skirtai skatinti vidinio polinkio į „ikikalbinio miglotumo“ požiūrį vystymąsi, kuris būtų susijęs su suvokimo pagrindais ir ikižodiniu intelektu, panašiu į nesąmoningą budrumo būseną.

Prelingvistinės tikrovės temą tais metais nagrinėja ir psichiatras Massimo Fagioli, formalizuodamas teoriją, kuri sudėtingus gebėjimus įsivaizduoti ir kurti vidinius vaizdinius sieja su pirmosiomis gimimo akimirkomis.

Kad geriau suprastume tokį aiškinimą, čia pateikiama keletas įžvalgų, paimtų iš Massimo Fagioli tekstų ir publikuotų straipsnių.

MATERIJA + ENERGIJA = MINTIS

Tokia yra Massimo Fagioli gimimo teorijos formulė.

Nėštumo mėnesiais iš pradžių embrionas, o paskui vaisius yra visiškai tamsioje ir šviesos nepraleidžiančioje aplinkoje, kurioje vyrauja tai, kas medicinoje vadinama homeostaze (pastovi pusiausvyrą, nepaisant išorinių svyravimų), ir kuri skirta biologiniam vaisiaus vystymuisi. Gimstant ši homeostazė nutrūksta, ir naujagimiui „pasirodant šviesoje“ įvyksta drastiški pokyčiai, visų pirma perėjimas iš visiškai tamsios aplinkos į šviesą. Kai fotonas (energija) patenka į naujagimio akies tinklainę (materiją), vienintelę išoriniam pasauliui atvirą smegenų medžiagos dalį, suaktyvėja šviesai jautrūs neuronai, kurie paskleidžia elektrinį impulsą į visą nervų sistemą.

Pasak Fagioli, būtent tuo momentu, kai naujagimio smegenų medžiaga reaguoja į šviesos impulsą, susiformuoja žmogaus psichinė tikrovė (mintis): šią reakciją Fagioli apibrėžė kaip „pulsion“.

"[...] šviesos patekimas į tinklainę sukelia nematerialios tikrovės, vadinamos *pulsija*, atsiradimą".
2017 m. sausio 14 d.

Paskatą galima apibrėžti kaip psichinę gynybinę reakciją, kuri panaikina, ta prasme psichiškai paverčia neegzistuojančia, agresyvią nežmogiškojo pasaulio tikrovę (šviesą, šaltį, garsus), į kurią kūdikis staiga patenka. Tačiau tuo pat metu, kai nepakenčiamas dirgiklis "išnyksta", dėl gyvybingumo paskatos apjungimo (kurį Fagioli supranta kaip reaktyvumo ir pasipriešinimo savybę, kylančią iš biologinio jautrumo, kurį vaisius įgyja nuo 24 nėštumo savaitės), naujagimiui atsiranda savojo „aš“ egzistavimo idėja, akivaizdžiai nesusijusi su racionaliu ir sąmoningu savo kūno suvokimu, kurio naujagimis dar negali turėti, bet susijusi su tuo, ką Fagioli pavadino „atminties fantazija“, - su pojūčiu, patiriamu vaisiaus odai liečiantis su amniono skysčiu (dinamiškumu, kurį Fagioli iš pradžių pavadino „nesąmoninga ramybės jūra“, o vėliau – „gebėjimu įsivaizduoti“).

Esminę reikšmę Fagioli teorijai turėjo kintamos trukmės (kelių sekundžių) laiko tarpo stebėjimas iškart po gimimo, kai kūdikis dar nekvėpuoja, neturi raumenų tonuso ir, regis, nereaguoja į aplinką. Todėl vienintelė galima veikla per šį laiką, kurį Fagioli apibūdino kaip „dvidešimt sekundžių“, yra psichinė reakcija, reakcija, apibrėžiama kaip paskata. Šviesa suaktyvina smegenų medžiagą, tada suaktyvėja ir motorikos neuronai, todėl, susitraukus kvėpavimo raumenims, įkvepiama ir pasigirsta pirmas verksmas, akivaizdus ženklas, priverčiantis visus susirinkusiuosius sušukti: „Jis gimė“!

Apibendrinant galima teigti, kad būtent gimimo akimirka, nei prieš tai, nei po to, žmogaus psichinę tikrovę suformuoja biologinė reakcija į šviesą, kuri yra nesąmoninga mintis, paverčianti tai, kas yra (nežmogiškąjį pasaulį), tuo, kuo jis nėra, ir kartu tai, ko nebėra (gimdos homeostazė), tuo, kuo jis yra. Taigi šią pirmąją naujagimio žmogaus mintį, galinčią vienu metu priversti „išnykti“ negyvą agresyvių pasaulį ir paskatinti „atsirasti“ prisiminimams apie pojūtį, kurį vaisius patyrė susidūręs su amniono skysčiu, ir kuri yra jo paties kūno egzistavimo tikrumas, Fagioli savo pirmajame tome „Mirties ir žinojimo instinktas“ apibrėžė kaip „išnykimo fantaziją“.

Fagioli raštuose ypatingas dėmesys buvo skiriamas tam etapui po pirmųjų gyvenimo akimirku po gimimo, kai naujagimis yra inertiškas ir tylus.

Tylėjimas įgavo vis svarbesnę reikšmę apibrėžiant refleksiją kaip procesą, jį būtų galima rasti De Mauro kalbos teorijoje kaip esminį žmonių kalbos savirefleksijos gebėjimo skatinimo veiksnį, kuris platesne prasme galėtų būti taikomas atvaizduojamojo mąstymo naudojant vaizdus ir rašymo patirtį metodams.

Be to, psichiatro dukterė Marcella Fagioli parašė medicinos disertaciją „Pasąmonės žodis. Hipotezės, siejančios lingvistinius tyrimus su psichine tikrove“ (1992-1993), kurioje ji tiria, ar pirmosiomis gyvenimo dienomis naujagimiams susiformuoja pasąmonės sfera, kuri, be kitų atvejų, galėtų reikšti kalbą, kylančią iš santykio su tikrove remiantis garsų, lytėjimo, skonio ir uoslės pojūčiais, tam tikro išorinio objekto regėjimu.

Tokiame procese žodinės išraiškos chronologiškai eina paskutinės, o pirminis santykis su regimuoju suvokimu aktualizuoja mąstymo vaizdais ir kalbos, kuri galiausiai išsivysto į kalbėjimą ir rašymą, kūrimo tematiką.

Nagrinėjant regimąjį suvokimą ir vaizdavimą, išskyla kardinaliai svarbi linijos sąvoka, nes nėra tokios figūros, kurios neapibrėžtų šis grafinis elementas.

CraL metodika remiasi šiuo tyrimu ir siekia rasti visus tuos sąlyčio taškus, kurie galėtų plėtoti rašymo procesą pasitelkiant vizualinį požiūrį.

Svarbi gairė yra vadinamųjų vaizduojamojo meno praktikų, kurių svarbiausias pavyzdys yra Bauhauzo patirtis, nuostatos.

1926 m. Vasilijus Kandinskis išleido veikalą „Taškas ir linija plokštumai“, kuriame, be daugelio kitų aspektų, pabrėžia, kaip kūrybinių procesų metu natūraliai sugyvena geometrinės, fizinės, estetinės ir dvasinės sąvokos.

Jis teigia, kad „linija gimsta iš judančio taško, daugybė linijų sąveikauja pagrindinėje plokštumoje, apibrėžtoje kaip materialinė plokštuma, kurios sąvoka šaukiasi priimti meno kūrinio turinį“.

Tokią apčiuopiamą ir kartu konceptualią erdvę galima perkelti į balto lapo sampratą, tampančią labai aktualių požiūrių į kūrybinio rašymo procesus, susijusių su vizualine kūryba.

Vaizdo ir kūrybinio rašymo laboratorija 1999-2015 m.

Susitikimas su tapytoja ir tyrėja Mery Tortolini paskatino sumanymą tyrinėti kūrybą pereinant nuo abstraktaus ženklo prie rašto ir atvirkščiai.

Rašymo procesas pradėjo apimti pažangius tyrimus meninių eksperimentų srityje, kurių esmę sudaro žodžių ir vaizdų sąveikos momentų išryškėjimas.

Judantis taškas lemia linijos apibrėžtį, todėl šis naujas požiūris apėmė psichomotorinį požiūrį į grafinių ženklų kūrimą, kylantį iš paskatų, kurios apimtų ne tik rašytinį tekstą.

Požiūris tapo dar labiau įtraukiantis, hierarchiniai santykiai, kurie paprastai būdingi mokytojams ir mokiniams, buvo išskaidyti, o visa tiriamoji grupė įgijo formuojamąjį ir pedagoginį vaidmenį.

Pamokos buvo pavadintos „Vaizduojamomis pamokomis“, mokiniai buvo paveikiami pasakojimų, teorinių įvadinių skaitymų bei specialiai jiems sukurtų vaizdų.

Šiame etape mokinių buvo prašoma pereiti į tylos būseną ir naudojant spalvotas vaškines kreideles bei popierių sukurti vaizdinių ženklų ciklą. Šis etapas buvo naudojamas pradiniam atsiribojimui nuo sąmoningo psichinio nusiteikimo, paliekant laisvę kurti linijas.

Tuo metu laboratorijos vedėjai pamažu sužadindavo skaitymo procesus ir improvizavo verbalines variacijas, atsižvelgdami į užmegztą santykį su mokiniais.

Tada mokiniai būdavo paliekami vieni klasėje tylos atmosferoje ir laisvai rašydavo trumpą tekstą, stengdamiesi užmegzti ryšį su vidiniu ir intymiu pirmąkartu protu, skatindami nesąmoningą budrumo būseną, apie kurią šiame dokumente jau buvo kalbėta anksčiau.

Vėliau vedėjai grįždavo į kolektyvinę darbo erdvę, ir vaizdų rinkinys, sukurtas vienuose ir tyloje, būdavo išdėliojamas eilėmis, siekiant atkreipti dėmesį į vizualių vaizdinių ir teksto sąsajas.

Kiekvienas dalyvis buvo kviečiamas atsistoti ir perskaityti savo rašinį, parodydamas sukurtą vaizdą.

Susitikimas po susitikimo, vaizdų ir žodžių srautas įgavo kolektyvinio pasakojimo idėjos formą, kai buvo kuriami personažai, situacijos, apmąstymai ir istorijos.

Formavosi vaizdinis ir rašytinis kolektyvinis pasakojimas.

Gauti rezultatai lėmė ciklą labai įdomių ir stimuliuojančių pastabų: tuo metu, kai buvo kuriamas rašytinis tekstas, atidedamas į šalį ir paverčiamas fiziniu abstraktaus piešimo veiksmu, studentai patekdavo į erdvę, kurioje žodžiai įgaudavo gelmę, atsirasdavo nauji muzikalumo aspektai, o rašytiniai rezultatai suartėdavo su vaizduojamuoju mąstymu.

Abstraktūs minčių poslinkiai pavirstų struktūriniais vaizdiniais ženklais, tokiais kaip linija ir spalva, vaizdiniai atvaizdai - gerokai patobulintais muzikiniiais ir įgarsintais tekstais.

Šios praktinės veiklos kartojimasis palikdavo ženklų ir raštų pėdsakus, kurie metams bėgant kartodavosi, sukurdami tvirtą vizualinį atvaizdavimą to, ką galima apibrėžti kaip "vidinę būseną".

Rezultatai buvo paskelbti leidinyje "Vaizdo ir kūrybinio rašymo dirbtuvės. Žingsniai ir teorija. Reprezentatyvus mąstymo tyrimas", Stasi ir Tortolini, (2007).

Vaizdų ir kūrybinio rašymo laboratorijoje, vykusioje 1999-2015 m., atsirado tokia patirtis, kada dalyvių grupė kartu su ugdymo krypties vedėjais kūrė pasakojimą, pasitelkdama ir vaizdus, ir žodžius. Skatinimas vyko pabrėžiant įvairius rašytinės kūrybos momentus ir sąmoningai atsiskiriant nuo tekstinio objekto bei lingvistinio požiūrio. Kaip jau minėta, požiūris krypo į ankstyvojoje vaikystėje patirtos ikikalbinės būsenos paieškas.

Tokiame veiksmė, jau apibrėžtame kaip atkūriminis procesas, plačiai pasitelkiama tyła kaip atsiskyrimo nuo giliai kognityvinio matmens, kurį racionalus protas linkęs plėtoti, priemonė.

Neapibrėžtų vaizdinių kūrimas ir tolesnis jų išdėstymas vaizdinėmis linijomis skatino ketinimą atkurti nesuvokiamą konkretaus išraiškingo sakinio skambumą.

Reikšmingi buvo tiesioginiai santykiai, kurie susidarė grupėje, pagal holistinį požiūrį skatinami betarpiškų gestų, žodinės artikuliacijos ir vaizduojamosios prigimties momentų.

Vėliau kiekvienas dalyvis buvo stimuliuojamas ir panašiai nukreipiamas atgal nuo vaizdinės kūrybos prie rašymo.

Kasmet, kaip baigiamasis pranešimas, kursų pabaigoje auditorijai buvo skaitomos kolektyvinės istorijos, o vėliau, bendradarbiaujant su teatru, rodomi spektakliai ir teatralizuoti pasirodymai.

Ši patirtis leido prasmingai praturtinti metodiką, kuri natūraliai krypo audiovizualinės kalbos link, ir patirtį su ICBSA.

ICBSA kūrybinės garsų ir judančių vaizdų dirbtuvės

Nuo 2013-2014 m. Annio Gioacchino Stasi Italijos kultūros ministerijos Centriniam garso ir audiovizualinio paveldo institute (ICBSA) puoselėjo mintį taikyti tą pačią metodiką audiovizualinės kalbos kontekste.

Pristatydamas judėjimo elementą vaizdinės kūrybos požiūriu, jis pabrėžė istorinį ir lingvistinį aspektą, kurį nulėmė mašinų, galinčių atkurti garsus ir vaizdus, atsiradimas.

Per šimtą penkiasdešimt metų iš esmės pasikeitė mūsų tikrovės apdorojimo ir mąstymo būdas audiovizualinės minties ir kalbos srityje, į kurią įsitraukė visi, o ypač naujosios kartos - skaitmeniniai čiabuviai.

Ši tikrovė peržengia profesionalaus darbo, kuris anksčiau buvo skirtas kurti audiovizualinius produktus žiniasklaidai, pramogų pasauliui ir šou verslui, ribas.

Šiais laikais tai yra netiesioginis raštingumas, kurį sąlygoja nuolatinis ir visa apimantis santykis ir suvokiamasis bei kūrybinis audiovizualinės kalbos vartojimas atgaminimo požiūriu.

Taigi galime išskirti keletą pagrindinių elementų, susijusių su laboratorinės metodikos taikymu audiovizualiniams kūriniams:

- siūloma atkurti vaizduotės ir emocijų kupiną individualios ir kolektyvinės išraiškos reakciją, lingvistiškai naudojant audiovizualines atgaminimo priemones;
- apibrėžti atsiskyrimo dinamikos skirstymą. Tai yra pabrėžti diferencijuotų mąstymo būsenų išskirtinumą: miegas (vaizdinis mąstymas sapnuojant), budrumas (loginis-racionalus mąstymas) auros būseną (nesąmoningas vaizdinis, o ne sapno vaizduojamasis mąstymas);
- palaiptiui diferencijuoti mąstymo būdus, plėtojant savo požiūrį panaudojant saviraiškos patirtį, kad būtų galima nustatyti savo esamą kalbinę atskaitos sistemą, ir su ja užmegzti kritinį dialogą;
- užmegzti kitokį santykį su dabartimi taikant kalbinius veiksmus, kuriais išskiriami ir analizuojami istoriniai ir socialinio gyvenimo konfliktai ir temos;
- švietimo (mokyklos) ar socialiniame kontekste pasiūlyti šį kalbos ir raiškos būdą kaip galimybę ir būdą palyginti kitas visuomenės kartas ir kultūrinės grupes, kad būtų galima dalytis konfliktais bei juos paaštrinti.

Realybės rašymas ir atkuriamumas

Garsų ir vaizdų judėjimo atkūrimas yra kalbos, susiformavusios XIX a. pabaigoje, revoliucijos pagrindas; iš pozityvizmo ji paveldėjo troškimą pasiekti tai, ko žmonijos istorijoje dar nebuvo: paversti suvokiamu ir stabilu tai, kas mūsų akims ir ausims pasirodys neapčiuopiamu laiko momentu.

Tai yra judesiu atkuriamo vaizdo Fi efektas, iliuzinis suvokimas, kurį 1912 m. aprašė Wertheimeris; savo straipsnyje „Eksperimentiniai judesio suvokimo tyrimai“ jis analizuoja, kaip dvidešimt keturių kadru per sekundę judančių vaizdų slinkimas sukuria judesio, kurio iš tikrųjų nėra, įspūdį.

Tokie geštalto teoretikai kaip Wertheimeris, Kohleris ir Koffka nagrinėjo, kaip tinklainė renka vaizdinius duomenis ir kaip regimasis suvokimas susijęs su spėjamaisias vertinimais.

Žmonių vaizduotės ir laikiškumo aspektai, lemiantys reakcijas, susijusias su tikrovės atkartojamumu, tapo svarbūs, o iš šių dviejų komponentų kilo nauji būdai pasakoti istorijas, pramogauti, iš esmės mąstyti, bendrauti ir vaizduoti tikrovę.

Kinas - tai priemonė, kuri pirmą kartą leido tiesiogiai tikrovėje surinkti judančių vaizdų ir garso seką, įgalinančią sukurti universalią kalbą. Kinas turi didžiulę galią mūsų protui, nes sukuria atkuriamą tikrovę, kurią persmelkia tiesos pojūtis.

Tai tarsi sapnas, į kurį galime leisti plačiai atmerktomis akimis.

Kai spektaklis baigiasi ir užsidega šviesos, žiūrovai apdoroja dvi tarpusavyje susijusias realybes - vizualiai atkurtą ir realiai egzistuojančią.

Tai buvo epochinis pokytis, lėmęs naują emocijų, minčių, istorinių faktų, žmogiškųjų ir socialinių santykių plėtojimo būdą.

Didžiulė naujovė buvo tai, kad buvo galima padaryti suvokiamu ne tik išorinį realųjį dėmenį, iš naujo sukomponuojant klaidingą erdvės ir laiko judėjimo būsenos suvokimą, bet taip pat parodyti ir padaryti suvokiamu vidinį minties laiko judėjimą įvairiose psichikos būsenose - sapne ir budrumo būsenoje. Nuo svajonių iki prisiminimų.

Meno kūrinys techninio atgaminamumo amžiuje pagal W. Benjaminą: atvaizdo aura ir judėjimo laike būseną

Be abejonės, savo apmąstymuose negalime ignoruoti vieno iš įtakingiausių XX a. tekstų apie atgaminamumą, - Walterio Benjamino „Meno kūrinys mechaninio atgaminimo amžiuje“ (1935-1936), kuriame jis pateikia aštrią analizę, susijusią su dideliais pokyčiais, kuriuos mechanizacijos atsiradimas padarė pačiai meno sąvokai.

Kadangi akis suvokia greičiau, nei ranka gali nupiešti, paveikslėlių atgaminimo procesas paspartėjo taip smarkiai, kad galėjo neatsilikti nuo kalbos.

Kino operatorius, filmuojantis sceną studijoje, vaizdus fiksuoja aktoriaus kalbos sparta. Kaip litografija praktiškai paskatino iliustruotų leidinių atsiradimą, taip ir fotografija nulėmė garsinius filmus.

Kadangi akis suvokia greičiau, nei ranka gali nupiešti, paveikslėlių atgaminimo procesas labai pagreitėjo, kad galėtų neatsilikti nuo kalbos.

Kino operatorius, filmuojantis sceną studijoje, vaizdus fiksuoja aktoriaus kalbos greičiu. Kaip litografija praktiškai suponavo iliustruotą laikraštį, taip fotografija pranašavo akustinį filmą.

Praėjusio šimtmečio pabaigoje buvo imtasi techniškai atkurti garsą.

Dėl šių sutampančių pastangų buvo galima numatyti situaciją, kurią įvardijo Paulis Valéry: „Kaip vanduo, dujos ir elektra į mūsų namus atkeliauja iš toli, kad patenkintų mūsų poreikius minimaliomis pastangomis, taip mums bus tiekiami regimieji ar garsiniai vaizdai, kurie atsiras ir išnyks paprastu rankos judesiu, vos ne ženklų“ (p. 226).

Apie 1900 m. techninis atgaminimas pasiekė tokį lygį, kuris ne tik leido atgaminti visus perduodamus meno kūrinius ir taip sukelti giliausius jų poveikio visuomenei pokyčius, bet ir išsikovojo savarankišką vietą tarp meno procesų.

Tyrinėjant šį dalyką niekas taip neatsiskleidė, kaip šių dviejų skirtingų apraiškų - meno kūrinių atgaminimo ir kino meno - padarinių pobūdis tradiciniam menui.

Laikantis čia pateikto požiūrio, Benjamino darbą galima perskaityti kitoje šviesoje.

Auros sąvoką, kurią, Benjamino teigimu, prarandame mechaninio atgaminimo procese, nes „net tobuliausiai meno kūrinių reprodukcijai trūksta vieno elemento - jo buvimo laike ir erdvėje“, šiandien galima peržiūrėti ir suprasti kaip tam tikrą vaizdo judėjimo laike sąvokos santykį, kuriame dalyvauja visuomenės ar grupės vaizduotės reakcija.

Be to, reikėtų atsižvelgti į patirtį meninių tyrimų, kurie, ypač XIX-XX a., atmetė tikrovės ir atvaizdo atpažįstamumo idėją, skatindami poreikį sukurti kalbą, kuri rastų savo vietą ir vaidmenį dėka struktūrinių elementų sintezės, nesivadovaujanties vien tik stebėjimo ir suvokimo kanonais.

Kursų sandaros apžvalga

IVADAS

Keturi etapai, į kuriuos suskirstytos pamokos, atitinka teorinį ir praktinį įgyvendinimą to, ką pavadiname vaizduojamojo mąstymo **audiovizualiniu raštingumu, pagrįstu atkūrimu**. Bendroje kalbinio požiūrio į vaizdo ir kūrybinio rašymo dirbtuves sąrangoje, taikomoje CRAL, raštingumas traktuojamas kaip kiekvieno dalyvio asmeninio **raiškos gebėjimo** ieškojimai ir atradimai konstruojant savo požiūrį į tikrovę. Taip pamažu aiškėja atskaitos sistema, su kuria susiduriame tiek sinchroniškai (žiniasklaidos pramogų ir komunikacijos sistema), tiek diachroniškai (judančių vaizdų kalbos istorija atkuriamuoju pagrindu). Savirefleksyvus kalbinis gebėjimas, naudojantis audiovizualiniais kūriniais, tobulinamas visuose keturiuose siūlomuose etapuose.

PAGRINDINIAI SKYRIAI

1. Reagavimo geba (1-2 moduliai)

Minties reakcijos skatinimas yra pirmasis mokymo projekto etapas. Tai reiškia, kad per praktiką reikia gebėti atpažinti pagrindinius kalbinio ir (arba) vaizdinio apdoravimo etapus. Taip kuriant vaizdinius bus siekiama ugdyti reaktyvų jautrumą santykiuose su tikrove ir atskyrimu nuo jos. Palaipsniui išryškės skirtumas tarp žvilgsnio į tikrovę, pagrįsto tik suvokimu, ir žvilgsnio į tikrovę, kuris, apibrėžiant asmeninį požiūrį, reiškia konflikto plėtojimą. Sistemingai renkant informaciją, vedant užrašų ir vizijų (nuotraukų, siužetų) sąsiuvinį, bus rastas formuojantis vaizdas. Konfliktas, būdingas formuojančiam vaizdai, bus plėtojamas per dramaturginį laiką istorijos forma. Reikės išmokti vizualinio filmo sintaksės pagrindų.

2. Projekto formos konstravimas (3-6 moduliai)

Ekspresyvus postūmis skatina poreikį formuoti savo idėją. Diachroninis ir sinchroninis palyginimas su vyraujančiomis dramaturginėmis ir naratyvinėmis rašto ir vaizdo strategijomis, kurias kasdien naudojame realizuodami prasmę, tampa akivaizdus ir būtinas: žiūrint televizijos serialus, pokalbių laidas, žinias, informacines, pramogines ar analitines laidas. Norint įgyvendinti savo požiūrį, suradus savąjį naratyvą, būtina tikrovės duomenis, kuriuos įvardijome kaip būtinus mūsų pasakojimui, paversti pasakojimo elementais: aplinka tampa dekoracijomis, žmonės - personažais, žodžiai - dialogo eilutėmis. Atvaizdai pasitelkiamas tikrovės vaizdas, kad būtų pasakyta ir išryškinta prasmė to, ką norime papasakoti; tiek vaidybiniu, tiek dokumentiniu požiūriu. Su techniniu rašymu (tema, planas, scenarijus) ir vaizdais (siužetinė lentelė) sukuriama pirmoji projekto forma.

3. Nuo projekto rengimo iki įgyvendinimo (7-9 moduliai)

Projekto įgyvendinimo etape įsitraukiami vaizduojamuosius veiksmus ir į erdvę bei laiką, kuriame veiksmai tampa kalba. Ieškoma dekoracijų, sudaroma aktorių grupė, imami interviu, filmuojamos scenos. Užsiėmimų metu siekiama konkrečiai sukurti pasakojimą. Vis labiau išryškėja santykis tarp

vaizduojamo įvaizdžio ir tikrovės vaizdo. Organizuojame vaizdo valdymo būdus ir laiką, priklausomai nuo to, ar naudojame vaidybinį, ar dokumentinį metodą, įvairiuose filmavimo etapuose, kadro parinkimu, audiovizualiniu montažu parodome įvairias galimas prasmės modifikavimo ribas, kad sutelktume dėmesį į tai, ką norime išreikšti. Procesas tampa akivaizdesnis. Tai dažnai būna krizės šaltinis. Vidinės vizijos modifikavimas, išgyvenant krizės etapus ir įveikiant krizę, yra esminis dalyvių formavimo elementas.

4. Santykis su vizija (10 modulis)

Skirtingi istorijos kūrimo etapai reikalauja dialektinio dialogo klasės grupėje, kurio metu tikrinami ir plečiami lyginimo įgūdžiai: kalbiniu požiūriu pereinama nuo vaizdinio prie žodinio ir atvirkščiai. Šiame procese įgūdžiai bręsta ir yra pritaikomi. Kai pasakojimo forma pasiekia pradines bendrąsias apybraižas, būtina dialektika su išoriniu žvilgsniu. Tai svarbus žingsnis, nes jis priverčia dalyvius atitrūkti nuo savo kūrinio ir pamatyti, kokią reakciją vaizdo įrašas sukelia žiūrovams. Taip išlaisvinamas dalyvių savirefleksijos aspektas. Šiame etape sužadinama socialinė dinamika tiek visoje mokykloje, tiek šeimų ar kolektyvinių situacijų (asociacijų, kaimynystės komitetų ir pan.) atžvilgiu. Sukuriama pradinė patirties socializacija, kuri gali lemti ne tik mokinių, bet ir šeimų bei mokyklos veiklos vykdytojų sąmoningumo kokybinį šuolį.

E. KURSAS

Internetinis kursas, kurio bendra trukmė - 20 valandų ir kuris bus dėstomas 5 savaites (preliminariai nuo 2022 m. rugsėjo mėn. iki 2022 m. gruodžio mėn.), sudarytas iš 10 modulių po 2 valandas, įskaitant:

- vaizdo pamokas;
- skaitinius;
- pratimus;
- modulių vertinimą.

Dalis modulių bus dėstoma internetu (20 val.), o dalis - 5 tiesioginių seminarų metu (15 val.), kurie bus organizuojami kiekvienoje šalyje.

Internetiniai moduliai: tai, kas rodoma vaizdo pamokose, yra reali demonstracija to, kas vyksta mokyklose rengiamuose praktiniuose seminaruose. Todėl metodo bus mokomasi iš praktinio ir dokumentais pagrįsto jo taikymo demonstravimo tiesioginių seminarų metu.

Modulių sandaros apžvalga

REAGAVIMO GEBA

1 MODULIS: KAS YRA ATVAIZDAS

Nagrinėjamos temos

Temos: refleksija ir kolektyvinė diskusija apie fotografavimo ir vizualinės komunikacijos veiksmus ir procesą.

Garso ir vaizdo kūrimo istorija, pirmasis įvadas.

Filmų kūrimas ir vizualinis suvokimas.

Socialinis vaidmuo fotografavimo procese.

1 skyrius - reaktyvioji geba

Suvokimas ir įsiminimas.

Pojūtis ir įsiminimas.

Atvaizdai santykiuose, atvaizdai atsiskyrimo.

Reagavimas į išorinius dirgiklius vaizduojamuoju veiksmu.

2 skyrius - kas yra vaizdas

Vaizdinys yra mintis.

Psichinės būsenos, kuriose apdorojami vaizdiniai.

Tikrovės atkūrimas, kino istorijos metmenys.

"Phi" efektas.

Atkuriamas vaizdas kaip išraiška

3 skyrius - užrašinė

Rinkti vaizdus - tai atrasti laiką.

Žiūrėjimo taško paieškos.

Skirtumas tarp žiūrėjimo ir matymo.

Vaizdas, kuriantis istoriją.

Esminis pasakojimo elementas: konfliktas.

1 užduotis

Skaitmeninėje užrašinėje rinkite vaizdus, kuriuose užfiksuotos skatinančios kasdienio gyvenimo situacijos

Mokymosi tikslai:

- įsisąmoninti savo reakcijas į išorinius dirgiklius;
- suprasti, kas yra vaizduojamasis veiksmas;
- apibrėžti atvaizdo sąvoką;
- suprasti požiūrio taško svarbą;
- suprasti konflikto, kaip pagrindinio pasakojimo elemento, svarbą;
- suprasti vaizdų kalbą;
- suprasti tikrovės atkūrimo procesą pasitelkiant kino kalbą.

Mokymosi rezultatai:

- interpretuoti vaizdus ir jų teikiamus stimulus;
- išreikšti save atgaminant vaizdus;
- tirti savo požiūrį ir matymo tašką kaip išraiškos priemonę;
- nustatyti "konfliktą", kurį reikia papasakoti.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
Module 1: What is an image	20 minučių trukmės vaizdo pamoka, suskirstyta į 3 dalis 3 išsamių studijų lapai 1 praktinė užduotis	Vaizdo pamoka; Papildoma skaitymo medžiaga; Parengiamoji užduotis	Apie 2,5 val.	1 sav., 1 diena
1 skyrius - reaktyvioji geba	Vaizdo pamoka, 1 dalis	Vaizdo pamokos	12:32 min.	1 sav., 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	1 sav., 1 diena
2 skyrius - kas yra vaizdas	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	11:40 min.	1 sav., 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	1 sav., 1 diena
3 skyrius - užrašinė	Vaizdo pamoka, 3 dalis	Vaizdo pamokos	09:43 min.	1 sav., 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	1 sav., 1 diena
	1 pratimas	Parengiamoji užduotis	60 min.	1 sav., 1 diena
	Modulio vertinimas	Apklausa	10 min.	1 sav., 1 diena

2 MODULIS: VIZUALINĖ SINTAKSĖ IR ATKURIAMASIS JUDĖJIMAS

Nagrinėjamos temos

Dalijimasis surinktais vaizdais ir bendra diskusija.

Vaizdo sintaksės gairės, nejudančių ir judančių vaizdų, fotografijos ir kinematografijos pavyzdžiai.

Konflikto sąvokos apibrėžimas ir su tuo susijęs atgarsis asmeninėje ir socialinėje vaizduotėje.

Atkūrimo procesas, apibrėžimas ir kolektyvinė diskusija.

1 skyrius. Kaip atsiriboti, kad galėtume geriau matyti.

Momentinė nuotrauka.

Vaizdas, kuriame yra konfliktas.

Aplinka ir kadre esančios linijos.

Žmogaus subjektas kadre.

Gatvės fotografijos sąvokos.

2 skyrius: Vaizdinė sintaksė

Nejudantys vaizdai, laukai ir kadrai.

Atvirkštinis lauko kadras, nuoseklusis kadras, panoraminis kadras, vidutinis kadras, stambus planas. Kino istorijos ženklai, kur plėtojama kino sintaksė.

3 skyrius. "Atkūrimo judėjimas".

Retrospektyvus mąstymo vaizdais judėjimas.

Ariadnės siūlai. Išėjimas iš Labirinto.

Įsivaizduoti - tai atkurti, padaryti matomą tai, ko neįmanoma suvokti.

Atvaizdas pasakoja.

4 skyrius. Mąstymas apie vaizdus kartu.

Nuo vaizdų prie žodinio pasakojimo idėjos šerdies atskleidimo. Minčių lietus.

2 užduotis.

Pritaikyti įgytas žinias ir metodus renkant vaizdus, erdves ir aplinką, žmonių judėjimą ir jų požiūrį kasdieniame gyvenime ir įkeliant juos į internetinę svetainę.

Mokymosi tikslai:

- išmokti analizuoti ir interpretuoti vaizdus;
- išmokti fotografijos ir kinematografijos technikų;
- išmokti panaudoti atvaizdo galią perteikti savo tikrovės viziją;
- išplėtoti esmines pasakojimo idėjas;
- išmokti stebėti mus supančią aplinką ir žmones;
- drauge kurti pasakojimo idėją pasitelkiant minčių lietu.

Mokymosi rezultatai:

- naudoti vaizdus bendravimui ir saviraiškai;
- naudoti fotografijos technikas, siekiant veiksmingai perteikti savo tikrovės viziją;
- naudoti vaizdinį mąstymą siekiant skatinti kritinį mąstymą, kūrybišką bendravimą ir problemų sprendimą;
- pagrindai bendram pasakojimui parengti.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
2 modulis: Vizualioji sintaksė ir atkuriamasis judėjimas	20 minučių trukmės vaizdo pamoka, suskirstyta į 4 dalis 4 išsamių studijų lapai 1 praktinė užduotis	Vaizdo pamoka. Papildoma skaitymo medžiaga. Parengiamoji užduotis	Apie 2,5 val.	1 sav., 2 diena
	Vaizdo pamoka, 1 dalis	Vaizdo pamokos	9:01 min.	1 sav., 2 diena

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
1 skyrius. Kaip atsiriboti, kad galėtume geriau matyti.	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	1 sav., 2 diena
2 skyrius. - Regimoji sintaksė	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	8:23 min.	1 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	1 sav., 2 diena
3 skyrius. „Atkuriamasis judėjimas“	Vaizdo pamoka, 3 dalis	Vaizdo pamokos	13:27 min.	1 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	1 sav., 2 diena
4 skyrius. Mąstymas apie vaizdus kartu	Vaizdo pamoka, 4 dalis	Vaizdo pamokos	7:50 min.	1 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	1 sav., 2 diena
	1 pratimas	Parengiamoji užduotis	50 min.	1 sav., 2 diena
	Modulio vertinimas	Apklausa	10 min.	1 sav., 2 diena

PROJEKTO APYBRAIŽOS KŪRIMAS

3 MODULIS: VIZUALINĖ DRAMATURGIJA

Nagrinėjamos temos

Dalijimasis surinktais vaizdais ir bendra diskusija.
Konflikto ir pasakojimo formos.
Dramaturgijos elementai.
Audiovizualinis požiūris: vaidybiniai ir dokumentiniai filmai.

1 skyrius. Vizualiosios dramaturgijos sąvokos.

Konflikto formavimas laike, pasitelkiant vaizdus.
Dokumentinis požiūris ir vaidybinis požiūris.
Vaizdų judėjimo fiksavimas tikrovėje.
Vaizdų judėjimo realizavimas vaidyboje.
Pasakojimo formos realizavimas dalyvaujant žiūrovams.
Pavyzdžiai iš kino istorijos scenų.

2 skyrius. Reakcijos į vaizdą.

Vaizdo išlikimas atmintyje.

Perteikimas, vaizdavimas, išreiškimas.

Linksminimas, palyginti su vaizdavimu.

Jausmingos reakcijos: lengvos / sunkios.

Minties judėjimas palyginti su minties blokavimu.

Minties nukreipimas prasmės suvokimo link.

Jaunimo kultūros internete problema.

Linksminti vaizduojant, vaizduojant priversti žmones mąstyti.

3 užduotis

Ką žiūri vaikai? Surasti turinio pavyzdžių, atitinkamų „Youtube“, interneto nuomonės formuotojų, serialų vaizdo įrašų ir pasidalyti jais svetainėje.

Mokymosi tikslai:

- sužinoti vizualinės dramaturgijos pagrindus;
- nustatyti konflikto, kaip pagrindinio pasakojimo elemento, vaidmenį kuriant vaizdo pasakojimus;
- suprasti dokumentinio ir vaidybinio požiūrio skirtumus ir skirtingas technikas;
- suprasti, kaip šios technikos buvo veiksmingai taikomos kino istorijoje
- sužinoti, kaip įtraukti auditoriją;
- išmokyti technikų ir metodų, kaip perteikti, vaizduoti ir kūrybiškai išreikšti svarbiais laikomus klausimus;
- suprasti skirtumą tarp pramogavimo ir vaizdavimo;
- atpažinti jaunimo kultūros problemas internete;
- naudoti vaizdavimo metodą kritiniam mąstymui skatinti.

Mokymosi rezultatai:

- taikyti vizualinės dramaturgijos principus, kad būtų galima rašyti ir vaizduoti veiksmingas istorijas, turinčias emocinį poveikį;
- įtraukti konfliktą į savo istorijas, kad jos taptų įtikinamos auditorijai;
- žinoti, kaip pasirinkti dokumentinį ar vaidybinį požiūrį audiovizualiniams kūriniams, atsižvelgiant į tai, ką norima papasakoti;
- sukurti prasmingą kūrinį, o ne tik pramoginį produktą;
- pasinaudoti įgytomis žiniomis apie skaitmeninę jaunimo kultūrą siekiant paskatinti giliau nagrinėti socialines problemas, kurias jaunimas laiko „neatidėliotinomis“.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
3 modulis: vizualinė dramaturgija	Viena vaizdo pamoka, suskirstyta į 3 dalis 3 išsamių studijų lapai 1 praktinė užduotis	Vaizdo pamoka; papildoma skaitymo medžiaga; parengiamoji užduotis	Apie 2,5 val.	3 sav., 1 diena

1 skyrius. Vizualiosios dramaturgijos sąvokos	Vaizdo pamoka, 1 dalis	Vaizdo pamokos	21:23 min.	3 sav., 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	3 sav., 1 diena
2 skyrius. Reakcijos į vaizdą	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	4:39 min.	3 sav., 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	3 sav., 1 diena
3 skyrius. Vizualinė kultūra	Vaizdo pamoka, 3 dalis	Vaizdo pamokos	20:43 min.	3 sav., 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	3 sav., 1 diena
	1 pratimas	Parengiamoji užduotis	70 min.	3 sav., 1 diena
	Modulio vertinimas	Apklausa	10 min.	3 sav., 1 diena

4 MODULIS: NUO ASMENS IKI PERSONAŽO

Nagrinėjamos temos

Dalijimasis surinktais vaizdais ir bendra diskusija.

Audiovizualinis metodas: interviu.

Techniniai elementai: scenografija, kadravimas, apšvietimas, garsas.

Mokinių grupių pasiskirstymas ir operatyviniai vaidmenys atliekant projektinį darbą.

1 skyrius. Interviu

Interviu technika.

Uždaras ir atviras interviu.

Klausimų sudėtis.

Pasakojamasis interviu.

Filmavimo aikštelės pasirinkimas.

Kadrų ir apšvietimo pasirinkimas.

Interviu dalyvio įvaizdžio išryškėjimas.

Kadras stambiu planu.

Gestai.

Veido ir išraiškos problema interviu metu.

2 skyrius. Vaidmenų pavyzdžiai

Interviu su mokytoju.

Interviu su mokiniu.

4 užduotis

Surenkite trumpą interviu su mokytoju arba mokiniu ir įkelkite jį į interneto svetainę.

Mokymosi tikslai:

- sužinoti veiksmingiausius interviu metodus;
- sužinoti, kaip parengti klausimus pokalbiui;
- sužinoti, kaip pasirinkti dekoracijas ir apšvietimą, kad interviu būtų vizualiai paveikus;
- išmolti tinkamiausių filmavimo būdų interviu metu;
- išmolti, kaip valdyti apklausiamojo scenografiją, gestus ir išraiškas;
- sužinoti, kaip atskleisti autentiškiausią pašnekovo asmenybę;
- įgyti siūlomos metodikos taikymo patirties iš dėstytojų ir mokinių.

Mokymosi rezultatai:

- parengti veiksmingą, gerai struktūruotą ir paveikų interviu;
- atskleisti mokinių ir mokytojų gyvenimiškos patirties vertę ir kritiškumą;
- pritaikyti per seminarus naudotus metodus ir priemones, siekiant geriau suprasti pačią metodiką.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
4 modulis: Nuo asmens iki personažo, interviu	Viena vaizdo pamoka, suskirstyta į 2 dalis, 2 išsamaus mokymosi lapai, 1 praktinis pratimas.	Vaizdo pamoka; papildoma skaitymo medžiaga; parengiamoji užduotis	Apie 2,5 val.	3 sav., 2 diena
1-as skyrius Pokalbis	Vaizdo pamoka, 1 dalis	Vaizdo pamokos	16:34 min.	3 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	3 sav., 2 diena
2 skyrius - Vaidmenų pavyzdžiai	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	6:25 min.	3 sav., 2 diena
	1 išsamaus mokymosi lapas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	3 sav., 2 diena
3 skyrius - Mokytojai ir mokiniai	3 dalies vaizdo pamoka	Vaizdo pamokos	14:41 min.	3 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	3 sav., 2 diena
	1 pratimas	Parengiamoji užduotis	70 min.	3 sav., 2 diena
	Modulio vertinimas	Apklausa	10 min.	3 sav., 2 diena

5 MODULIS: NUO VAIZDO PRIE RAŠTO, NUO RAŠTO PRIE VAIZDŲ

Nagrinėjamos temos

Minčių lietus ir kolektyvinio pasakojimo idėjos.
Kinematografinė kalba: tema, planas, scenarijus.

1-as skyrius. Judesio forma: audiovizualinis projektas

Rašymas vaizdais.
Nuo kuriančio vaizdo iki temos.
Linijos idėja.
Garsų linija, vaizdų linija.

2 skyrius. Atvaizdavimo veiksmas

Pasakojimo idėjos kūrimas.

5 uždutis

Parašyti vaizdo pasakojimo scenarijų ir įkelti jį į interneto svetainę

Mokymosi tikslai:

- išmokti rašyti pasitelkiant vaizdus;
- sužinoti, kaip naudoti vaizdų seką pasakojimui kurti;
- sužinoti, kaip struktūrizuoti ir parašyti vaizdo įrašo scenarijų.

Mokymosi rezultatai:

- sukurti istoriją naudojant surinktų vaizdų seką;
- parašyti vaizdo istorijos scenarijų.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
5 modulis: Vizualinė dramaturgija. Nuo vaizdo prie rašto, nuo rašto prie vaizdų	Viena vaizdo pamoka, suskirstyta į 2 dalis. 2 išsamių studijų lapai. 1 praktinė užduotis	Vaizdo pamoka; papildoma skaitymo medžiaga; parengiamoji užduotis	Apie 2,5 val.	5 sav., 1 diena
1-as skyrius Judesio forma: audiovizualinis projektas	Vaizdo pamoka, 1 dalis	Vaizdo pamokos	14:31 min.	5 sav., 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	5 sav., 1 diena
2 skyrius - Atvaizdavimo veiksmas	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	25:14 min.	5 sav., 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	5 sav., 1 diena
	1 pratimas	Parengiamoji užduotis	70 min.	5 sav., 1 diena
	Modulio vertinimas	Apklausa	10 min.	5 sav., 1 diena

6 MODULIS: VAIDYBINIS IR DOKUMENTINIS FILMAI

Nagrinėjamos temos

Dalijimasis projektinio darbo temomis.
Scenarijaus rašymas.
Projektinis darbas ir metmenys.

1 skyrius - Vaidybinių tekstų rašymas

Traktavimas ir dramaturginė artikuliacija klasikinėje vaidybinėje literatūroje.
Trijų veiksmų struktūra.
Dinaminis įvykis, veiksmo posūkiai, pabaiga.
Scena, seka.
Scenarijaus rašymo sąvokos: scenos rašymas, vaizdinė dalis, garsinė dalis.

2 skyrius. Dokumentinio filmo rašymas

Filmavimo aikštelės apibrėžimas, veiksmo perkėlimas.
Filmavimas gyvai.
Vaizdinės anotacijos.
Medžiagos nagrinėjimas ir pirmasis pasakojimo planas.

6 užduotis

Iš vaidybinio siužeto sukurti scenarijų arba plėtoti dokumentinio filmo idėją, rinkti vaizdinius siužetus ir sutelkti temas rašant.

Mokymosi tikslai:

- sužinoti, kuo skiriasi vaidybinis ir dokumentinis filmas;
- paversti filmo siužetą scenarijumi;
- sužinoti, kaip sudaryti scenarijaus struktūrą;
- sužinoti, kaip rašyti vaidybinius siužetus ir rašyti apie realaus gyvenimo istorijas;
- sužinoti, kaip apibrėžti dokumentinio filmo filmavimo aikštelę ir organizuoti filmavimą.

Mokymosi rezultatai:

- gebėti rašyti vaidybinio ir dokumentinio filmo scenarijus, žinoti jų skirtumus;
- žinoti, kaip struktūrizuoti garso ir vaizdo kūrinių tekstą;
- gebėti nustatyti tinkamą aplinką ir filmavimo būdus, kad būtų galima sukurti vaidybinę ar dokumentinę vaizdo istoriją;
- parašyti vaizdo istorijos projekto scenarijų.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
6 modulis: Vaidybinis ir dokumentinis filmai	Viena vaizdo pamoka, suskirstyta į 2 dalis; 2 nuodugnaus tyrimo lapai; 1 praktinė užduotis	Vaizdo pamoka; papildoma skaitymo medžiaga; parengiamoji užduotis	Apie 2,5 val.	5 sav., 2 diena

1 skyrius - Vaidybinis ir dokumentinis filmas: palyginimas	Vaizdo pamoka, 1 dalis	Vaizdo pamokos	18:33 min.	5 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	5 sav., 2 diena
2 skyrius - Dokumentinio filmo rašymas	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	17:21 min.	5 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	5 sav., 2 diena
	1 pratimas	Parengiamoji užduotis	70 min.	5 sav., 2 diena
	Modulio vertinimas	Apklausa	10 min.	5 sav., 2 diena

NUO PROJEKTO PARENGIMO IKI ĮGYVENDINIMO

7 MODULIS: FILMAVIMO AIKŠTELĖ IR FILMAVIMAS

Nagrinėjamos temos

Vaidmenys kine: režisierius, montažo sekretorius, garso režisierius, operatorius, montažas ir leidyba.

Siužetinė schema, vaizdų atranka, aktorių atranka.

Projektinis darbas ir vietos, darbo plano vykdymas ir užkulisiai.

- 1 skyrius. Darbo planas

Apsilankymai vietoje ir filmavimo aikštelės pasirinkimas.

Kamerų naudojimas.

Veiksmo erdvės planavimas.

Kadrų ir kameros judesių pasirinkimas.

Ranka, kūnas, kamera.

Dėmesys ir buvimas.

Aktorių atranka.

- 2 skyrius. Vaidmenų pasiskirstymas filmavimo aikštelėje

- 3 skyrius. Siužetų planavimas

Parašyti ir suprojektuoti sceninį planą.

7 užduotis

Pasirinkti filmavimo aikštelę ir pradėti filmuoti. Įkelti į interneto svetainę sukurtus užkulisų vaizdo įrašus.

Mokymosi tikslai:

- išmokti parengti audiovizualinių kūrinių darbo planą;
- sužinoti, kaip pasirinkti tinkamiausią įrangą pagal filmuojamo vaizdo įrašo tipą;
- įgyti vaizdo įrašų filmavimo patirties;
- išmokti organizuoti filmavimo aikštelę;

- išmokti rašyti ir naudoti siužeto planą.

Mokymosi rezultatai:

- parengti darbo planą;
- nustatyti filmavimo aikštelę;
- parengti siužeto ir filmavimo planus;
- valdyti filmavimo aikštelę;
- nustatyti filmavimo grupę;
- vadovauti aktoriams filmavimo aikštelėje.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
7 modulis: Filmavimo aikštelė ir filmavimas	20 minučių trukmės vaizdo pamoka, suskirstyta į 3 dalis; 3 nuodugnių studijų lapai; 1 praktinė užduotis	Vaizdo pamoka; papildoma skaitymo medžiaga; parengiamoji užduotis	Apie 2,5 val.	7 sav, 1 diena
1-as skyrius - 1-vaizdinės sintaksės ir vaizdo montažo istorijos elementai	Vaizdo pamoka, 1 dalis	Vaizdo pamokos	15:21 min.	7 sav, 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	7 sav, 1 diena
2 skyrius - Kaip organizuoti vaidmenis darbo plane	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	Apie 6 min.	7 sav, 1 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	3:48 min.	7 sav, 1 diena
3 skyrius - Scenarijaus skaidymas	Vaizdo pamoka, 3 dalis	Vaizdo pamokos	9:03 min.	7 sav, 1 diena
	1 edukacinis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	7 sav, 1 diena
4 skyrius - Darbas filmavimo aikštelėje	Vaizdo pamoka, 3 dalis	Vaizdo pamokos	12:16 min.	7 sav, 1 diena
	1 edukacinis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	7 sav, 1 diena
5 skyrius - Pirmasis montažas	Vaizdo pamoka, 3 dalis	Vaizdo pamokos	6:13 min.	7 sav, 1 diena
	1 edukacinis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	7 sav, 1 diena
	1 pratimas	Parengiamoji užduotis	60 min.	7 sav, 1 diena
	Modulio vertinimas	Apklausa	10 min.	7 sav, 1 diena

8 MODULIS: VAIZDO ĮRAŠŲ REDAGAVIMAS

Nagrinėjamos temos

Montažo būdai: išblukimas, paprastas, kryžminis išblukimas, tvarkingas kirpimas. Lygiagretus sekų montavimas, pakaitinis montavimas.

Montažas kino ir dokumentinių filmų projektuose.

Muzikos ar garso efektų komponavimas ir parinkimas pirmajame projekte.

- 1 skyrius. Laiko atkūrimas

Redaguoti - tai perrašyti istoriją.

Pradinis juodraštis.

- 2 skyrius. Redagavimo būdai

Paprastas, kryžminis redagavimas.

Pasakojimo linija ir redagavimas.

Retrospektyvos, persikėlimas į priekį.

Judėjimas laike

- 3 skyrius. Montažo tipai

Pasakojamasis, lygiagretusis ir pakaitinis montažas.

„Atrakcionų redagavimas“.

8 užduotis

Peržiūrėti filmuotą medžiagą ir suformuluoti vaizdo montažo prielaidas.

Mokymosi tikslai:

- įsisavinti pagrindinius vaizdo įrašų montavimo metodus;
- gebėti atlikti pasakojamojo vaizdo įrašo montažą;
- pritaikyti įgytas technines žinias savo audiovizualiniam projektui.

Mokymosi rezultatai:

- suformuluoti pradinį vaizdo pasakojimo montažo sumanymą;
- naudoti išmoktas technikas kuriant vaizdo pasakojimą, atitinkantį autoriaus pajautą, pasirinktas temas ir scenarijų.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
8 modulis: Vaizdo įrašų redagavimas	Viena vaizdo pamoka, suskirstyta į 3 dalis; 3 išsamių studijų lapai; 1 praktinė užduotis	Vaizdo pamoka; papildoma skaitymo medžiaga; parengiamoji užduotis	Apie 2,5 val.	7 sav., 2 diena
1 skyrius. Istorinis įvadas apie montavimo idėją	Vaizdo pamoka, 1 dalis	Vaizdo pamokos	15:24 min.	7 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	7 sav., 2 diena

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
2 skyrius. Įvadas į audiovizualinį montažą	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	4:23 min.	7 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	7 sav., 2 diena
3 skyrius. Iš anksto sumontuoto vaizdo vizija ir korekcijos	Vaizdo pamoka, 3 dalis	Vaizdo pamokos	4:24 min.	7 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	7 sav., 2 diena
4 skyrius. Pavadinimo paieškos	Vaizdo pamoka, 3 dalis	Vaizdo pamokos	16:19 min.	7 sav., 2 diena
	1 mokomasis paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	7 sav., 2 diena
	1 pratimas	Parengiamoji užduotis	60 min.	7 sav., 2 diena
	Modulio vertinimas	Apklausa	10 min.	7 sav., 2 diena

9 MODULIS: GARSO IR VAIZDO SINTAKSĖ

Nagrinėjamos temos:

Dalijimasis projekto darbo pirminio surinkimo medžiaga.
Pagrindinės garso funkcijos audiovizualinėje kalboje.
Pirmieji garso redagavimo bandymai ir garso takelis.

1 skyrius.- Garsas

Garsas lauke ir už jo ribų.
Triukšmas, balsas, vaizdas.
Garso takelis.

2 skyrius. Redagavimo būdai

Dviejų linijų - garso ir vaizdo - komponavimas.
Kontrapunktinė technika.
Leitmotyvas.
Siūžeto temų plėtojimas.

3 skyrius. Baigiamasis redagavimas

Scenoje ir sekoje atliekami kirpimai.
Atskirti, pamiršti, gražinti ir pakeisti.

9 užduotis

Pasirinkti garso takelį, vaizdo sekos ritmą pagal garso liniją (garso takelis pagal jau suredaguotą muziką arba pagal neskelbtą muziką). Perdirbti pradinę idėją, vaizdo liniją ir garso liniją.

Mokymosi tikslai:

- įsisavinti pagrindinius vaizdo įrašų redagavimo metodus;
- įgyti techninių žinių apie garso ir muzikos naudojimą garso ir vaizdo įrašuose;
- sužinoti, kaip integruoti garsą su vaizdais;
- išmokti naudoti garsą kaip pasakojimo elementą;
- išmokti plėtoti pagrindinę vaizdo įrašo siužeto temą.

Mokymosi rezultatai:

- taikyti įsisavintus garso valdymo metodus savo audiovizualiniam projektui;
- veiksmingai kurti audiovizualinius pasakojimus derinant garsą, muziką ir vaizdo įrašus;
- pasirinkti garso takelį ir sukurti vaizdo pasakojimo garsinę dalį;
- atlikti baigiamąjį vaizdo įrašo redagavimą.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
9 modulis: Garso ir vaizdo sintaksė	20 minučių trukmės vaizdo pamoka, suskirstyta į 3 dalis 3 išsamių studijų lapas 1 praktinis pratimas	Vaizdo pamoka; papildoma skaitymo medžiaga; parengiamoji užduotis	Apie 2,5 val.	9 sav, 1 diena
1 skyrius - Garsas istorinėje kinematografijoje	Vaizdo pamoka, 1 dalis	Vaizdo pamokos	16:17 min.	9 sav, 1 diena
	1 mokymo paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	9 sav, 1 diena
2 skyrius - Redagavimo būdai	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	10:19 min.	9 sav, 1 diena
	1 mokymo paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	9 sav, 1 diena
3 skyrius - Garso naudojimas audiovizualinėje kalboje	Vaizdo pamoka, 3 dalis	Vaizdo pamokos	28:42 min.	9 sav, 1 diena
	1 mokymo paketas	Papildoma skaitymo medžiaga	10 min.	9 sav, 1 diena
	1 pratimas	Parengiamoji užduotis	60 min.	9 sav, 1 diena
	Modulio vertinimas	Apklausa	10 min.	9 sav, 1 diena

10 MODULIS: PERŽIŪRŲ VYKDYMAS

Nagrinėjamos temos

Kolektyvinės peržiūros: pirmiausia mokinių, o vėliau ir mokytojų.
Dalyvaujamoji diskusija.
Peržiūra viešojoje erdvėje.

1 skyrius. Reakcija

Pasirinkti asmenį, nepriklausantį darbo grupei.
Kas įstrigo galvoje.
Žodžiai kaip reakcija, vaizdai kaip reakcija.
Savo įvaizdžio atskleidimas ir matymas, savo įvaizdžio valdymas.
Vaizdo įvaizdis.
Įvaizdis ir išraiškingas identitetas.

2 skyrius - Viešoji peržiūra

Premjera.
Visuomenės reakcijos ir kūrinio bendro įvaizdžio kūrimas.
Reakcija žodžiais, reakcija vaizdais, emocinė reakcija, tyla.
Mokinių sukurtų pavyzdžių darbinis ir viešas demonstravimas.

10 užduotis

Galutinis internetinio kurso įvertinimas

Mokymosi tikslai:

- išmokti atpažinti ir plėtoti asmenines reakcijas į savo meno kūrinius ir atvaizdus;
- užmegzti santykį su savo įvaizdžiu ir tapatybe;
- sužinoti, kaip elgtis su visuomenės reakcijomis;
- sužinoti, kaip bendrauti su auditorija tiesiogiai ir internete.

Mokymosi rezultatai:

- apibūdinti asmenines reakcijas į savo darbo ir įvaizdžio pateikimą žodžiais ir vaizdais;
- tinkamai elgtis ir valdyti savo emocijas kitų atžvilgiu;
- dalytis savo darbais su auditorija ir žiūrėti kitų darbus.

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
10 modulis: Santykis su asmenine vizija	20 minučių trukmės vaizdo pamoka, suskirstyta į 2 dalis; 2 išsamių studijų lapas	Vaizdo pamoka; Papildoma skaitymo medžiaga; Parengiamoji užduotis	90 min.	9 sav., 2 diena
1 skyrius. Vaizdinis mąstymas ir tapatybė	Vaizdo pamoka, 1 dalis 1 mokymo paketas	Vaizdo pamokos Papildoma skaitymo medžiaga + vaizdo įrašai	12:32 min. 20 min.	9 sav., 2 diena 9 sav., 2 diena
2 skyrius. Viešoji peržiūra	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	14:07 min.	9 sav., 2 diena

Mokymo etapas	Medžiagos rūšis	Turinio rūšis	Trukmė	Tvarkaraštis
	1 mokymo paketas	Papildoma skaitymo medžiaga + vaizdo įrašai	20 min.	9 sav., 2 diena
	Galutinis internetinio kurso įvertinimas	Apklausa su atvirais atsakymais	30 min.	9 sav., 2 diena
3 skyrius. Mokymo procesas kaip <i>paskata</i> brandžios vizijos vystymuisi	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	6:45 min.	9 sav., 2 diena
	1 mokymo paketas	Papildoma skaitymo medžiaga + vaizdo įrašai	20 min.	9 sav., 2 diena
	Galutinis internetinio kurso įvertinimas	Apklausa su atvirais atsakymais	30 min.	9 sav., 2 diena
4 skyrius. Savo įvaizdžio peržvalga pokalbio kontekste	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	7:03 min.	9 sav., 2 diena
	1 mokymo paketas	Papildoma skaitymo medžiaga + vaizdo įrašai	20 min.	9 sav., 2 diena
	Galutinis internetinio kurso įvertinimas	Apklausa su atvirais atsakymais	30 min.	9 sav., 2 diena
5 skyrius - Kūrybinis audiovizualinis rašymas ir skaitymas ir Metodika didaktinis potencialas	Vaizdo pamoka, 2 dalis	Vaizdo pamokos	36:34 min.	9 sav., 2 diena
	1 mokymo paketas	Papildoma skaitymo medžiaga + vaizdo įrašai	20 min.	9 sav., 2 diena
	Galutinis internetinio kurso įvertinimas	Apklausa su atvirais atsakymais	30 min.	9 sav., 2 diena

Mokymai dėstytojams

Šių mokymų idėja (konkrečios gairės bus pateiktos vėliau) yra tokia, kad dėstytojai galėtų išbandyti metodiką prieš ją pritaikydami savo šalyse.

Todėl geriausia, jei jie į mokymus atvyktų su garso ir vaizdo projekto idėja, ir patys dalyvautų mokymuose internetu.

Tiesioginiai užsiėmimai vietose

Mišrus kursas mokytojams ir dėstytojams vyks 3 mėnesius, nuo 2022 m. rugsėjo iki 2022 m. gruodžio.

Kad e. mokymosi kursas būtų dar veiksmingesnis ir kad mokytojai galėtų praktiškai pritaikyti įgytas žinias, jas įsisavinti bei panaudoti vykdydami projektą (kad vėliau galėtų šią patirtį pakartoti savo klasėse), e. kursą keis 5 tiesioginiai užsiėmimai. Tai taip pat suteiks galimybę dėstytojams peržiūrėti mokytojų užduotis, atliktas po kiekvieno internetinio modulio, ir aptarti jas su mokytojais, o praktinių seminarų dalyviams - gauti asmeninį grįžtamąjį ryšį apie savo darbą ir mokymosi eigą.

Mokymo etapas	Turinio tipas	Trukmė	Tvarkaraštis
1 modulis. Kas yra atvaizdas	Dalijimasis 1-osios ir 2-osios užduočių rezultatais	2val.	2 savaitė - 1 seminaro diena
2 modulis. Vizualioji sintaksė ir atkuriamasis judėjimas	Dalyviai parodo po tyrimo surinktus vaizdus (kuriuos jau bus įkėlę į svetainę), iliustruojančius, kokius metodus jie pasirinko naudoti. Atvira bendraamžių diskusija, kuriai padeda mokytojai.		
3 modulis. Vizualinė dramaturgija	Dalijimasis 3 užduoties rezultatais Kokius svarbiausius turinio pavyzdžius, atitinkamus „Youtube“ tinklaraštininkų, nuomonės formuotojų vaizdo įrašus, serialus, kuriuos žiūri mokiniai, nurodė dalyviai? Atvira bendraamžių diskusija, kuriai padeda mokytojai.	1val.	4 savaitė - 2 dirbtuvių diena
4 modulis. Nuo asmens iki personažo - interviu	Dalijimasis 4 užduoties rezultatais Su kokiais didžiausiais sunkumais susidūrėte imdami interviu iš kolegos ar mokinių? Ko išmokau iš šios patirties? Kokių priemonių dar reikia? Atvira diskusija su dėstytojų atsiliepimais	1 val.	
5 modulis. Vizualinė dramaturgija. Nuo vaizdo prie rašto, nuo rašto prie vaizdų	Dalijimasis 5 užduoties rezultatais Kaip sudarytas scenarijus? Dėstytojų atsiliepimai	1val.	6 savaitė - 3 dirbtuvių diena

Mokymo etapas	Turinio tipas	Trukmė	Tvarkaraštis
6 modulis. Vaidybinis ir dokumentinis filmas	<p>Dalijimasis 6 užduoties rezultatais</p> <p>Pristatymas: kiekvienas dalyvis 5 minutes pristato savo dokumentinio filmo idėją (kuria jau buvo pasidalinta svetainėje), pagrindinę temą, parodo pasirinktus vaizdinius.</p> <p>Dėstytojo pristatymas ir grįžtamasis ryšys</p>	1 val.	
7 modulis. Filmavimo aikštelė ir filmavimas	<p>Dalijimasis 7 užduoties rezultatais</p> <p>Su kokiais iššūkiais teko susidurti pradendant filmavimą? Kokių priemonių dar reikia?</p> <p>Atvira bendraamžių diskusija, kuriai padeda mokytojai.</p>	1 val.	8 savaitė - 4 dirbtuvių diena
8 modulis. Vaizdo įrašų redagavimas	<p>Dalijimasis 8 užduoties rezultatais</p> <p>Minčių lietus dalyvių nufilmuotų vaizdo įrašų redagavimo sumanymui sukurti</p> <p>Atvira diskusija tarp bendraamžių, grįžtamasis ryšys su dėstytojais.</p>	1val.	
9 modulis. Garso ir vaizdo sintaksė	Praktinės vaizdo įrašų montavimo dirbtuvės	2val.	10 savaitė - 5 dirbtuvių diena
10 modulis. Santykis su asmenine vizija	Dabar, kai dalyviai jau turi visus elementus (scenarijų, vaizdus, filmavimą, įgarsinimą, garso takelį), padedami mokytojų, dirbama prie šių elementų „surinkimo“.		8 savaitė - 4 dirbtuvių diena

Toliau pateikiamas preliminarus nacionalinių seminarų tvarkaraštis.

Modulis	Savaitė	1	2	3	4	5	6	7	8-9	10
1 modulis. Kas yra atvaizdas 2 modulis. Vizualioji sintaksė ir rekreacinis judėjimas		INT 2 v al.	T 2,5 val.							
3 modulis. Vizualinė dramaturgija 4 modulis. Nuo asmens iki personažo - interviu				INT 2 val.	T 2,5 val.					
5 modulis. Vizualinė dramaturgija. Nuo vaizdo prie rašto, nuo rašto prie vaizdų 6 modulis. Vaidybinis ir dokumentinis filmas						INT 2 val.	T 2,5 h			
7 modulis. Filmavimo aikštelė ir filmavimas 8 modulis. Vaizdo įrašų redagavimas								INT 2 val.	T 2,5 val.	
9 modulis. Garso ir vaizdo sintaksė 10 modulis. Santykis su asmenine vizija									INT 2 val.	T 2,5 val.
VISO, val.		4,5			4,5		4,5		4,5	21,5

INT – mokymai vyksta internetu, T- tiesiogiai.

Mokymosi rezultatų aprašymas

Mokymosi rezultatų taikymas švietimo ar mokymo procese padeda pakeisti įprastinį požiūrį, kai mokymo centre mokytojas, į požiūrį, kur centre besimokantysis.

Mokytojai turės galimybę:

- susipažinti su inovatyvia metodika, pagrįsta audiovizualiniu ugdymu, kurią galima taikyti kasdiniame darbe su mokiniais;
- sužinoti, kaip nukreipti mokinių kūrybiškumą į savęs pažinimo, savo tapatybės ir vaidmens visuomenėje kūrimo procesą;
- įgyti įvairiapusių įgūdžių, padedančių skatinti įtraukią ir konstruktyvią grupės dinamiką, būtiną kolektyviniame meno kūriniui kurti;
- patobulinti arba įgyti skaitmeninių įgūdžių.

Mokiniai turės galimybę:

- įgyti techninių ir įvairiapusių įgūdžių, reikalingų audiovizualiniam turiniui kurti;
- aktyviai dalyvauti kuriant įvairialypės terpės turinį pasirinktomis temomis;
- įgyti svarbių įgūdžių, pavyzdžiui, aktyvaus bendravimo, bendradarbiavimo, kūrybiškumo, problemų sprendimo, kritinio mąstymo ir pasitikėjimo savimi;
- geriau pažinti save ir savo socialinį kontekstą bei įgyti daugiau pasitikėjimo savimi;
- suprasti audiovizualinės kalbos, kaip juos supančio pasaulio interpretavimo ir meninės raiškos priemonės, galimybes.